गेरुवा गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्डः ३ | संख्याः १५ | मिति : २०७६/०८/१२

भाग–२

गेरुवा गाउँपालिकाको सूचना

नेपालको संविधानको धारा २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ उपदफा (१) बमोजिम बनेको गेरुवा गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७६ को दफा (४) बमोजिम गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाले मिति २०७६/०८/१२ मा जारी गरेको देहाय बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत् २०७६ सालको नियम नं. १०

गेरुवा गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६

गेरुवा गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

गेरुवा गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संस्थाबाट सञ्चालन गरिने स्वास्थ्य सेवालाई उपलब्ध स्रोत साधनको अधिकतम सदुपयोग गरी थप व्यवस्थित जनमुखीर प्रभावकारी बनाउन, स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा जनसहभागिता परिचालन गर्न नेपालको संविधान, राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति २०७६ र जनस्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ को उद्देश्य कार्यान्वयनमा सहयोग पुऱ्याउन, स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि यो कार्यविधि तयार गरिएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

१.१ यस कार्यविधिको नाम "**गेरुवा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६**" रहेको छ ।

१.२ यो कार्यबिधि गेरुवा गाउँ कार्यपालिका बाट स्वीकृत भएपछि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषाः विषय वा प्रसंगले अन्य अर्थ नलागेमा, यस कार्यविधिमा,

२.१ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा भन्नाले जनस्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ को दफा ३ को उपदफा (४) वमोजिम आम नागरिकको स्वास्थ्य आवश्यकता पूर्तिका लागि राज्यवाट सुलभ रुपमा निःशुल्क उपलब्ध हुने प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, निदानात्मक, उपचारात्मक र पुनर्स्थापनात्मक सेवा सम्झनु पर्छ ।

२.२ गाउँपालिका भन्नाले गेरुवा गाउँपालिका सम्झनु पर्दछ ।

२.३ स्थानीय स्वास्थ्य संस्था भन्नाले स्वास्थ्यचौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, र आयुर्वेद औषधालय सम्झनु पर्दछ ।

२.४"समिति" भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम गठित स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद- २
उद्देश्य, समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

३. उद्देश्य : आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई जनताको मौलिक अधिकारको रुपमा स्थापित गर्दै आफ्नो आवश्यकता अनुरुपको स्वास्थ्य सेवा आफैं व्यवस्थापन गर्न स्थानीय स्रोतको सदुपयोग र जन सहभागिता परिचालन गरी सुलभ रुपमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने ।

४. समितिको गठन :

१. समितिको गठन यस कार्यविधिको परिच्छेद ७ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
२. पदावधिः समितिको पदावधि गठन भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ ।
३. पद रिक्त हुने अवस्थाः निर्वाचित पदाधिकारीहरुको हकमा नियमित पदावधि समाप्त भएपछि स्वतः समितिको पदावधि समेत समाप्त हुनेछ । मृत्यु भएमा, राजिनामा दिई सो राजिनामा स्विकृत भएमा, फौजदारी अभियोग लागेमा, लगातार तीनवटा बैठकमा विना सूचना अनुपस्थित भएमा समेत पद रिक्त हुनेछ ।

५. बैठक सम्बन्धी व्यवस्था :

१. समितिको बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेको मिति,समय र स्थानमा बस्नेछ । समितिका अध्यक्षले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछन् र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले अध्यक्षता गर्नेछन् । दुबैको अनुपस्थितिमा तोके बमोजिम वा उमेरमा सवैभन्दा जेष्ठ सदस्यले अध्यक्षता गर्नेछन् ।

२. समितिको बैठक कम्तिमा महिनाको एक पटक बस्नेछ , आवश्यक परेको अवस्थामा कुनै पनि समय बैठक बोलाउन सकिनेछ ,बैठकको कोरम पुग्न कम्तीमा ५१ प्रतिशत उपस्थित हुनुपर्ने छ ।

६. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

क. अघिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरुको कार्यान्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्य कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा संचालन आदिमा आएका समस्याहरु समाधानका लागि पहल गर्ने, समाधान हुन नसकेमा समस्याहरुको निराकरणको लागि सम्बन्धित निकायहरुमा पठाउने ।

ख. स्वास्थ्य संस्थाबाट संचालन हुने बार्षिक कार्यक्रमहरुको लक्ष्य निर्धारण, कार्यान्वयन तथा उपलब्धिको समीक्षा गर्ने, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइको ब्यवस्था गर्ने ।

ग. स्वास्थ्य संस्थालाई प्राप्त कार्यक्रम योजनाहरु, सूचनाहरु र परिपत्रहरु भए तिनको समयमै जानकारी गरी गराई कार्यान्वयन गर्ने ।

ङ. गाउँपालिकाले बनाएको आवधिक कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने, अनुगमन, समीक्षा गर्ने र आवधिक प्रतिवेदन तयार गरी गाउँपालिकामा पेश गर्ने ।

च. स्वास्थ्य चौकी/आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र/आयुर्वेद औषधालयको उन्नति र विकासको सम्बन्धमा आवश्यक नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

छ. स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक सम्पत्तिको संरक्षण तथा नियमित मर्मत सम्भार गर्ने गराउने ।

ज. स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित स्थानीय समुदायहरुलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चितता गर्नका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

झ. स्वास्थ्य संस्थामा भौतिक पूर्वाधार, औषधि, स्वास्थ्यकर्मी र स्वास्थ्य उपकरणहरुको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न आवश्यक समन्वयात्मक कार्यहरु गर्ने र सेवा प्रबाहको गुणस्तरीयता सुनिश्चितता गर्न तथ्यमा आधारित स्थानीय स्वास्थ्य योजना बनाउन पहल गर्ने ।

ञ. गाउँपालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्रको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिको लागि आवश्यक पर्ने अन्य काम गर्ने गराउने । प्रदेश तथा संघीय सरकारका तर्फबाट अन्य थप विशेष कार्यक्रम भएमा सो का लागि आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।

ट. गाउँपालिका र सो अन्तर्गतका सामाजिक तथा स्वास्थ्य शाखासँग स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित विषयहरुमा आवश्यक संचार र समन्वय गर्ने ।

ठ. स्थानीय स्वास्थ्य सुशासन, सुदृढीकरण तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चितता गर्ने ।

परिच्छेद -३
कार्यक्षेत्र

७. कार्यक्षेत्र : समितिको कार्यक्षेत्र निम्न बमोजिम हुनेछ ।

७.१. नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा (Basic Health Care Package)प्रबाह र सेवाको न्युनतम मापदण्ड (Minimum Service Standard)कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने ।

७.२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ उपदफा २ (झ) मा भएको गाउँपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत उल्लेख भएका स्वास्थ्य र सरसफाईसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरुको आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहजीकरण गर्ने (अनुसूचि १) ।

७.३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ उपदफा ४ (ख) मा उल्लेखित प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा अधिकारमा उल्लेख भए बमोजिमका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरु आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र आवश्यक कार्यान्वयनका लागि सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गर्ने (अनुसूचि २) ।

७.४ स्वास्थ्यको वृहत् सामाजिक निर्धारक तत्वहरुको (Wider Social Determinants of Health) कारणवारे परिवर्तित जीवनशैली तथा जोखिमपूर्ण व्यवहारवाट मानिसको स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरुको पहिचान गर्न र नसर्ने रोगहरुवाट वच्न कार्यक्रमहरु लागु गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।

७.५. स्वास्थ्य संस्थाको भौगोलिक कार्यक्षेत्र, जनसंख्या, लक्षित जनसंख्या, जोखिम र पछाडी परेका वर्ग, गरीव र सिमान्तकृत बर्ग निर्धारण गर्न र स्वास्थ्य तथा सहयोगी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि स्थानीय तहमा सिफारिस तथा सहजीकरण गर्ने ।

७.६ सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यक मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने र सेवा प्रदायक,स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सहज रुपमा कार्य गर्न अनुकूल तथा सुरक्षित बातावरण सृजना गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने ।

७.७ स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिएको सेवा, सेवा प्रदायकहरुको कार्यसम्पादन र यसको उपयोगिताको नियमित समीक्षा तथा मूल्यांकन गरी पुरस्कृत समेत गर्ने ।

७.८. स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक पूर्वाधार तथा सेवा प्रवाह (भवन, औषधि, औजार उपकरण, फर्निचर) को लागि स्वास्थ्य संस्थाको नियमित स्व–मूल्यांकनका आधारमा आवश्यक स्थानीय बित्तिय स्रोत साधनहरुको पहिचान तथा परिचालनमा सहयोग गर्ने र सो ब्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित निकायमा आवश्यक सिफारिस, छलफल, बहस, पैरवी गर्ने ।

७.९. स्वास्थ्य सूचनाको उचित व्यवस्थापन गर्न स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्यांक, सूचना संकलन, विश्लेषण गरी सो को उपयोगमा वृद्धि ल्याउने । रेकर्डिङ तथा रिपोटिङलाई सुनिश्चित गरी यसको मासिक तथा आवधिक समीक्षा गर्ने ।

७.१०. स्वास्थ्य संस्थाको भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।

७.११. स्वास्थ्य सेवामा सुशासनलाई मध्यनजर गरी जन सहभागिता र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्दै सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढिकरण गर्न सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।

७.१२ विद्युतीय स्वास्थ्य (e-Health) को अवधारणालाई स्थानीय स्तरमा विकास गरी क्रमशः लागु गर्दै जाने । सो को कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका र सो अन्तर्गतका सामाजिक तथा स्वास्थ्य शाखासंग आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने

७.१३ आफ्नो कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी र जनमुखी बनाउन,अनुभव र सहयोग आदान प्रदान गर्न जिल्ला,प्रदेशतथा संघीय स्तरमा समन्वयगर्ने ।

७.१४ आफ्नो कार्यक्षेत्रका सेवाग्राहीहरुका वीच स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक योजना तर्जुमा र सहजीकरण गर्ने र सेवाको कार्य सम्पादन र यसको उपयोगिताको नियमित समीक्षा गर्ने ।

७.१५ स्वास्थ्यको बैकल्पिक सेवाको रुपमा आयुर्वेद, होमियोप्याथी, यूनानी, प्राकृतिक चिकित्सा जस्ता स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुलाई योजनामा समावेश गर्दै सो को कार्यान्वयन, अनुगमन र सहजीकरण गर्ने ।

७.१६ समुदायमा आधारित स्वास्थ्य प्रबर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक तथा उपचारात्मक कार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गर्दै सो को कार्यान्वयन, अनुगमन र सहजीकरण गर्ने ।

७.१७ महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोप जस्ता आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि पूर्व तयारी तथा आबश्यक ब्यवस्थापन गर्ने ।

७.१८ प्रेषण प्रणालीलाईक्रियाशील बनाउन आधुनिकीकरण तथा ब्यवस्थित गर्ने ।

७.१९ सेवाग्राही तथा सेवाप्रदायकहरुको हकहित तथा अधिकार संरक्षण गर्न सहजीकरण गर्ने ।

परिच्छेद -४

वित्तीय व्यवस्थापन

८. वित्तीय व्यवस्थापन :स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको वित्तीय व्यवस्थापन नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ र गेरुवा गाउंपालिकाको आर्थिक ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।

८.१ बजेट तर्जुमाः

(क) स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिले योजना तर्जुमाको सात चरण अनुरुप तोकिएको अवधि (मिति) भित्र आगामी आर्थिक वर्षको कार्यक्रम तथा वजेट निर्माण गरी वडा कार्यालयमा पेश गर्नु पर्दछ ।

(ख) बजेट तर्जुमा गर्दा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान, गाउँपालिकाबाट प्राप्त हुने सहयोग, अन्तर्राष्ट्रिय वा राष्ट्रिय गैह्रसरकारी संस्थाबाट प्राप्त रकम तथा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको आम्दानीलाई समेत आधार बनाउनु पर्दछ ।

८.२ खर्च तथा अभिलेख

(क) दरवन्दी वाहेक जनशक्ति आवश्यक परेमा स्थानीय स्रोतले भ्याउने भएमा मात्र सेवा करारमा थप जनशक्तिको व्यवस्था गर्न सकिने छ । थप कर्मचारी व्यवस्था गर्दा स्विकृत मापदण्ड र प्रक्रिया अनुसार दक्ष प्राविधिकलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

(ख)प्रत्येक चौमासिकको लागि निर्धारण गरिएका स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको स्वीकृत रकम निकासाको लागि गाउँपालिकामा लिखित अनुरोध गर्नु पर्नेछ ।

(ग) प्राप्त रकम सम्वन्धित शीर्षकको कार्यक्रम निर्धारित समयमै सम्पन्न गरी सो को अभिलेख स्वास्थ्य संस्थामा पनि राख्नु पर्दछ । प्रत्येक चौमासिकको भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिवारे समीक्षा गरी आगामी चौमासिकको लागि वजेट माग गर्नु पर्नेछ ।

(घ)स्वास्थ्य संस्थाको स्वामित्वमा रहेको चल, अचल सम्पत्तीको अभिलेख अध्यावधिक राख्नु पर्नेछ ।
(ङ) प्रचलित कानूनवमोजिमस्वास्थ्यसंस्थाको लेखा परीक्षण तथा सामाजिक परीक्षण गराउनुपर्नेछ ।

८.३ स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाका आर्थिक स्रोतहरु
(क) संघीय तथा प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान ।

(ख) विभिन्न व्यक्ति, दाता, गुठी र उपभोक्ता समूहहरुबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग ।

(ग) राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाबाट उपलब्ध सहयोग ।
(घ) स्वास्थ्य संस्थाको आन्तरिक स्रोत जस्तै काठ, दाउरा, घाँस, अन्न तथा फलफूल विक्रि, जमिन, सटरको भाडा आदिबाट उठेको रकम तथा अन्य लगानी वा कार्यक्रमबाट भएको आर्जन ।

परिच्छेद -५

संरक्षक, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र दायित्व

९.समितिका संरक्षक, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा सदस्यहरुको काम, कर्तव्य एवं उत्तरदायित्व :

९.१ संरक्षक

९.१.१ गेरुवा गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ गराउन प्राथमिकता क्षेत्र तोकी योजना तर्जुमा, कार्न्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन जस्ता कार्यहरुको लागि सामाजिक

र स्वास्थ्य शाखा लगायत स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक अभिभाकत्व ग्रहण गरी, संरक्षण र प्रोत्साहन गर्ने ।

९.१.२गाउँपालिका क्षेत्रको स्वास्थ्य अवस्थाको तथ्यगत अवस्थाका बारेमा अद्यावधिक रहने र देखिएका समस्या र सवालहरुको सम्बोधनका लागि पहल गर्ने ।

९.२ अध्यक्ष

९.२.१ अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ गराउन प्राथमिकता क्षेत्र तोकी योजना तर्जुमा, कार्न्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने ।

९.२.२ योजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउन कार्यक्रमको कार्य योजना बनाई जिम्मेवार व्यक्ति तोक्ने र समय सीमा निर्धारण गर्ने ।

९.२.३ कार्ययोजना बमोजिम कार्य सम्पादनको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने, स्वास्थ्य संस्थामा गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने वातावरण भए नभएको यकिन गरी सो को सुनिश्चितता गर्ने।

९.२.४ कर्मचारीहरुको कामको नियमित मूल्यांकन गरी पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने र कार्य सन्तोषजनक नभएमा सचेत गराउने वा प्रचलित ऐन बमोजिम कारबाहीको लागि सिफारिस गर्ने ।

९.२.५ कर्मचारीहरुलाई आवश्यकता अनुसार काज, तालीम वा गोष्ठीमा पठाउन सहमति दिने ।

९.२.६ स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन स्वास्थ्य संस्थाको आन्तरिक स्रोतले भ्याएसम्म आवश्यकता अनुसार थप कर्मचारी व्यवस्था गर्न आवश्यक पहल गर्ने ।

९.२.७ समितिको वैठकमा कुनै विषयमा मत बाझिएमा निर्णायक मत दिने ।

९.२.८कार्यालयको निरीक्षणगरीकार्यालयको नगदी, जिन्सीको लागत अद्यावधिक गराउने ।

९.३ उपाध्यक्ष ९.३.१ अध्यक्षले गर्ने माथिका सबै कार्यहरुको अलावा निजको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्नेछन ।

९.४ सदस्यहरु ९.४.१ स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सक्रिय सहभागिता जनाउने र आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।

९.४.२ स्थानीय स्रोत साधन जुटाउन, परिचालन गर्न राय, सुझाव र सहयोग पुऱ्याउने ।

९.४.३ कुनै क्षेत्रमा थप स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको आवश्यकता भए समितिलाई जानकारी दिने ।

९.४.४ समितिले कुनै उपसमितिको संयोजक वा सदस्य तोकेमा सोही अनुसारको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

९.४.५ अध्यक्ष र उपाध्यक्षको अनुपस्थितिमा हुने बैठकमा अध्यक्षता गर्ने ।

९.४.६ समितिले निर्णय गरे अनुसार स्वास्थ्य संस्था, कर्मचारी र स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको सुपरीवेक्षण, अनुगमन र रेखदेख गर्ने ।

९.४.७ समितिका सदस्यहरुले पालैपालो गरी स्वास्थ्य संस्थामा मासिक प्रतिबेदन बनाउने दिनमा गई स्वास्थ्य कार्यक्रम अनुसार भएको गतिबिधि र प्रगतिको बारेमा जानकारी लिई सुधार गर्नुपर्ने सुचकको बारेमा छलफल गर्ने ।

९.४.८ स्वास्थ्य शिक्षाका कार्यक्रमहरु सबै इकाईमा नियमित सञ्चालन हुने व्यवस्था गर्ने ।

९.४.९ स्वास्थ्य क्षेत्रको बहुआयामिक विकासको लागि बहुक्षेत्रीय समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।

परिच्छेद -६

स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट सञ्चालन गरिने क्रियाकलाप सम्बन्धी व्यवस्था

१०. स्वास्थ्य कार्यक्रमहरु तथा क्रियाकलापहरु

१०.१ योजना तर्जुमाः

(क) स्वास्थ्य संस्था प्रोफाईल तयार गर्ने र नियमित रुपमा अद्यावधिक गरी राख्ने ।

(ख) राष्ट्रिय कार्यनीति र निर्देशन अनुसार आफ्नो कार्यक्षेत्रको वार्षिक योजना तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।

(ग) स्वीकृत भई आएका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनको लागि मातहतका निकाय तथा व्यक्तिहरुमा काम र लक्ष्यको बाँडफाँड गर्ने ।

(घ) कार्ययोजना र कार्य तालिका बनाउने र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।

१०.२ परिवार नियोजन कार्यक्रम

(क) कार्यक्षेत्रभित्र परिवार नियोजन सेवा दिनुपर्ने लक्षित समूहका दम्पतीहरुको लगत तयार गर्ने र अद्यावधिक गरी राख्ने ।

(ख) परिवार नियोजनको आवश्यकता, महत्व र फाईदाबारे लक्षित समूह, जनसमुदायलाई जनचेतना फैलाउने ।

(ग) परिवार नियोजनको सेवा तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने

(घ) बन्ध्याकरण शिविर माग गर्ने र सञ्चालनमा सघाउ पुऱ्याउने ।

(ङ) साधन अपनाउनेहरुको अनुगमन गरी निरन्तरता कायम गर्ने ।

(च) परिवार नियोजनका साधनहरुको पर्याप्त मौज्दात कायम राख्ने ।

१०.३ सुरक्षित मातृत्व

(क) प्रत्येक गर्भवती महिलाको गर्भको विवरण राख्ने ।

(ख) गर्भवती महिलाहरुलाई कम्तिमा ४ पटक परीक्षण गरी सेवा र सल्लाह दिने ।

(ग) सामान्य गर्भको सुत्केरी गराउन मद्दत पुऱ्याउने र स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने ।

(घ) सुत्केरी पछि आमा र शिशुलाई कुनै पनि समस्या परे नपरेको जानकारी लिई आवश्यक परेकालाई घरैमा गई सेवा प्रदान गर्ने ।

(ङ) सुरक्षित मातृत्वको महत्वबारे स्वास्थ्य संस्थाहरुमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी उपलब्ध सेवाबारे बताउने ।

(च) मातृ मृत्युको कारणहरुको विवरण बनाई राख्ने । यस कार्यमा फिल्डका अ.हे.व., अ.न.मी. र महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाको सहयोग लिने

१०.४ खोप

(क) खोपबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(ख) खोप लगाउनु पर्ने बच्चा तथा महिलाहरुको लगत तयार गर्ने र अद्यावधिक राख्ने ।

(ग) खोप क्लिनिक सञ्चालनको लागि आवश्यक सामग्रीहरुको आपूर्ति गर्ने ।

(घ) कोल्डचेन कायम राखी भ्याक्सिन आपूर्ति गर्ने ।

(ङ) खोप क्लिनिक सञ्चालन गर्ने ।

(च) खोप दिनुपर्ने बांकी संख्या पत्ता लगाउने र पूरा खोप दिने व्यवस्था मिलाउने ।

१०.५ पोषण

(क) पोषण शिक्षा दिने ।

(ख) ३ वर्ष मुनिका बच्चाहरुको बृद्धि अनुगमन गर्ने ।

(ग) कुपोषण भई आएका बच्चा तथा गर्भवती महिलालाई उपचार गर्ने ।

(घ) कडा खालको कुपोषित व्यक्तिलाई स्वास्थ्य संस्थामा हुने उपचार र प्रेषणको ब्यबस्था गर्ने ।

(ङ) भिटामिन ए तथा आइरन कम भई आएका बच्चा तथा गर्भवती महिलालाई भिटामिन ए र आइरन चक्की वितरण गर्ने ।

(च) आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोगमा प्रवर्द्धन गर्ने ।

(छ) सन्तुलित भोजनबारे सवै परिवारसम्म चेतना पुऱ्याउन स्वास्थ्य संस्थाहरुमा नियमित छलफल गर्ने गराउने ।

१०.६ झाडापखाला

(क) झाडापखाला बारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(ख) ओ.आर.टी. कर्नर स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने ।

(ग) झाडापखाला लागि आएका बिरामीको लेखाजोखा गरी जलवियोजनको स्थिति अनुसार उपचार तालिका अपनाई उपचार गर्ने ।

(घ) झाडापखाला प्रकोपको मौसम आउनु अगाडी नै पुनर्जलीय झोलको मौज्दात स्थिती अध्ययन गरी पुनर्जलीय झोलको खांचो नहुने व्यवस्था मिलाउने ।

१०.७ श्वास प्रश्वास

क) श्वास-प्रश्वास रोगबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(ख) आएका श्वास-प्रश्वास रोगीको लेखाजोखा गरी तत्कालै Standard Drug Treatment Scheduleअपनाई उपचार गर्ने ।

(ग) उपचार हुन नसक्ने रोगीलाई तत्कालै प्रेषण गरी पठाउने र रोगी पठाउँदा बाटोमा लाग्ने समयको लागि आवश्यक औषधि बिरामीलाई उपलब्ध गराउने ।

(घ) श्वास प्रश्वासको लागि आवश्यक औषधिको कमी नहुने व्यवस्था मिलाउने ।

१०.८ औलो तथा कालाजार

(क) औलो ग्रसित क्षेत्रमा औलोबाट बच्ने उपायबारे जनचेतना जगाउने ।

(ख) औलो ग्रसित क्षेत्रमा ज्वरो आएको व्यक्तिको रक्त नमूना संकलन कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ।

(ग) औलो शङ्का गरिएका व्यक्तिको रक्त नमूना लिने, प्रयोगशालामा जाँच गर्न पठाउने र निर्देशिका अनुसार उपचार गर्ने ।

(घ) औलो रोग तथा कालाजार नियन्त्रण तथा उपचार गर्न आवश्यक औषधि नियमित आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाउने (माग गर्ने/वितरण गर्ने) औलो रोग तथा कालाजार नियन्त्रण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने

(ङ) कीटनासक औषधि छर्कने कार्य सञ्चालन गर्ने ।

१०.९ क्षयरोग नियन्त्रण

(क) क्षयरोग रोकथामको लागि स्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(ख) शंकास्पद रोगीहरुको खकार नमूना संकलन गरी प्रयोगशालामा पठाउने ।

(ग) प्रमाणित भएका रोगीको DOTSविधि अनुसार उपचार गर्ने ।

(घ) दर्ता भएका तर उपचारमा नआउनेको खोजी गरी उपचार नियमित गराउने ।

(ङ) क्षयरोगको उपचारको लागि औषधिको कमी हुन नपाउने व्यवस्था मिलाउने ।

१०.१० कुष्ठरोग नियन्त्रण

(क) कुष्ठरोगीहरुको पुर्नस्थापना बारे जनचेतना जगाउने ।

(ख) कुष्ठरोगीहरुको लागि नियमित क्लिनिक सञ्चालन गर्ने ।

(ग) कुष्ठरोग, यसको उपचार र औषधिको प्रतिक्रियाबारे परामर्श दिने ।

(घ) नियमित उपचारमा नआउनेको खोजी गरी नियमित उपचार गराउने ।

(ङ) कुष्ठरोग नियन्त्रणको लागि आवश्यक औषधि अटुट गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(च) कुष्ठरोगको रोकथाम तथा कुष्ठरोग प्रतिको जनभावनामा परिवर्तन ल्याउन स्वास्थ्य शिक्षा दिने/स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

१०.११ एड्स /यौनरोग

(क) एच.आई.भी./एड्स/यौनरोग रोकथाम सम्बन्धी स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(ख) यौनरोग को उपचार गर्ने र शंकास्पद एड्स बिरामीलाई रेफर गरी पठाउने ।

१०.१२ महामारी नियन्त्रण तथा दैवी प्रकोप

(क) आफ्नो क्षेत्रमा कुनै महामारी फैलिएमा तत्काल महामारी नियन्त्रण कार्य सुरु गर्ने र तुरुन्त स्वास्थ्य संस्थाहरुमा छलफल गराई समुदायलाई सचेत गराउने साथै माथिल्लो तह र निकायलाई खबर गर्ने ।

(ख) दैवी प्रकोपको अवस्थामा तत्कालै घटनास्थलमा गई औषधि उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

१०.१३ वातावरणीय सरसफाई

(क) आफ्नो स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्केको फोहोरमैलाको ठीक तरिकाले बिसर्जन गर्ने र वरपर सरसफाई राख्ने ।

(ख) कार्यालय, सुई, मलहम-पट्टी गर्ने ठाउँ सफा बनाई राख्ने ।

(ग) चर्पीको महत्व बुझाई चर्पीको प्रयोग बढाउन समुदायलाई प्रोत्साहित गर्ने ।

(घ) खानेपानी मुहान सफा राख्न जनसहभागिता जुटाउने ।

१०.१४ स्वास्थ्य शिक्षा

(क) स्थानीय मेला, चाडपर्व आदिमा स्वास्थ्य प्रदर्शनी, नाटक, झाँकी आदिको प्रदर्शन गर्ने ।

(ख) शैक्षिक सामाग्री उपलब्ध गर्ने, सम्भार गर्ने र उचित प्रयोग गर्ने ।

(ग) पोषण, खोप, परिवार नियोजन, सुरक्षित मातृत्व, झाडापखाला, श्वास प्रश्वास, औलो, क्षय, कुष्ठ, कालाजार, एड्स/यौनरोग, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई, लैंगिक भेदभाव हटाउने आदि विषयमा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा नियमित स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(घ) आफ्नो क्षेत्रभित्रका सवै विद्यालयहरुमा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

१०.१५ गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम

(क) प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन हुने स्थान निश्चित गराउने ।

(ख) कार्यक्रम सम्बन्धी वडास्तरीय परिचयात्मक गोष्ठीहरु सञ्चालन गर्ने ।

(ग) गाउँघर क्लिनिक व्यवस्थापन समितिको गठन तथा सञ्चालन गर्ने ।

(घ) आवश्यक पर्ने औषधि तथा सम्पूर्ण आवश्यक सामाग्रीहरुको आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।

(ङ) सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन लगायतका अन्य निर्धारित सेवाहरु प्रदान गर्ने ।

(च) योजना अनुसार गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन भएको छ वा पर्याप्त संख्यामा सेवा प्रदान गरिएको छ भन्ने कुरा एकिन गर्ने ।

१०.१६ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका

(क) जनसंख्याको आधारमा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम गर्नेबारे गोष्ठी गर्ने ।

(ख) लक्ष्य अनुसार आधारभूत तालिम सञ्चालन गर्ने ।

(ग) कार्यक्रमको अर्धवार्षिक समिक्षा र रिफ्रेसर तालिम सञ्चालन गर्ने ।

(घ) उनीहरुसँग नियमित भेटघाट गर्ने तथा आमा समुहको बैठकमा नियमित भाग लिने ।

(ङ) महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई कण्डम, पिल्स, पुनर्जलीय झोल प्याकेट, शैक्षिक सामग्री तथा अन्य सामानको आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।

१०.१७ उपचार सेवा

(क) नियमित रुपमा बहिरङ्ग सेवा सञ्चालन गर्ने ।

(ख) उपचारको लागि आएका बिरामी जाँच गरी औषधोपचार गर्ने र उपचार गर्न नसकिने रोगीलाई उपचार हुने ठाउँमा प्रेषण गरी पठाउने

(ग) स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान हुन सक्ने किसिमको आकस्मिक उपचार सेवा दिने ।

(घ) रक्तचाप (Blood Pressure) परीक्षण, धड्कन/नाडी(Pulse) चेक गर्ने, ज्वरो नाप (Temparature), श्वासप्रश्वास (Respiration) बृद्धि बिकास, तौल उचाई परीक्षण (Growth Monitoring) सम्बन्धी सेवा दिने ।

(ङ)जन्डिस (Assesment for Joundice), रक्तअल्पता (Anemia),लिम्फनोड (Lymphnode Enlargment)सुन्निएको (Edema), मानसिक (Mental Function)सम्बन्धी परिक्षण,सामान्य उपचार र प्रेषण सेवा दिने ।

(च) पेट सम्बन्धी (Abdominal Examination) जनेन्द्रिय अथवा गुप्तांग परिक्षण (Genital Examinations),

(छ) नसर्ने रोगहरु जस्तै, मुटु सम्बन्धी, दीर्घ श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोग, मधुमेह र उच्च रक्तचापको निदान, उपचार, नियन्त्रण तथा रोकथाम सम्बन्धी क्रियाकलापहरुमा सहयोग गर्ने ।

(ज) व्यवस्थापन (Management) ज्वरो (Fever), टाउको दुखेको (Headache),जीउ दुखेको (Bodyache), खोकी लागेको (Cough), पाँच वर्ष मुनीको बच्चा बिरामी (IMCI),न्यून श्वासप्रश्वास (Shortness या breath), छाती दुखेका(Burning Chest),पेट सम्बन्धी (Abdominal Pain), झाडापखाला (Diarrhoea), बान्ता (Vomiting/Nausea), कब्जियत (Constipation), दिसामा रगत (Bleeding Perrectum), महिलाको यौनांगबाट हुने रक्तश्राब (Bleeding Per Vagina), मलेरीया (Malaria) सम्बन्धी उपचार र व्यवस्थापन तथा प्रेषण गर्ने ।

१०.१८ अनुगमन

(क) लक्ष्य, प्रगती, सेवाको कभरेज, मुख्य रोग र स्वास्थ्य समस्या सम्बन्धी चार्ट ग्राफ बनाई डिस्प्ले गर्ने ।

(ख) प्राप्त प्रतिवेदनलाई विश्लेषण गरी प्रत्येक कार्यक्रम तथा गतिविधिको लेखाजोखा गर्न स्टाफ बैठक गर्ने र समीक्षाको आधारमा सम्बन्धित निकायहरुलाई फिडब्याक दिने

(ग) माथिल्ला निकायबाट प्राप्त फिडब्याकलाई स्टाफ बैठक राखी छलफल गर्ने र निर्देशानुसार कार्वाही गर्ने ।

१०.१९ प्रशासनिक कार्य

(क) आएको सम्पूर्ण चिठीपत्रहरु दर्ता गर्ने र विषयगत फाइल खडा गरी राख्ने ।

(ख) पठाउनु पर्ने पत्रहरु चलानी गर्ने र विषयगत फाईल खडा गरी राख्ने ।

(ग) प्राप्त पत्रहरुमा आवश्यकतानुसार कारवाही गर्ने ।

(घ) कर्मचारीको हाजिरी,विदा लगायत सम्पूर्ण व्यक्तिगत रेकर्ड राख्ने ।

(ङ) आगन्तुक तथा सुपरीवेक्षण पुस्तिका बनाई सुपरीवेक्षणमा आउनेको राय मन्तव्य लेखाई राख्ने ।

(च) मातहतका कर्मचारीहरुले आफ्नो कार्य विवरण अनुसार कार्य गराईरहेका छन् भन्ने कुराको निरन्तरता यकिन गर्ने ।

(छ) सञ्चालक समिति, परिषद्हरु र इकाईहरुको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने ।

१०.२० अभिलेख तथा प्रतिवेदन

(क) व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले लागु गरेका फर्म, कार्डको प्रयोग गरी सम्पूर्ण स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गतिविधिहरुको अभिलेख राख्ने तथा निर्धारित मिति भित्र सम्बन्धित तह र निकायमा प्रतिवेदन पठाउने ।

(ख) आवश्यक पर्ने फर्म, रजिष्टर, कार्डहरु कमसेकम ३ महिनाको लागि स्टक बाँकी हुँदैमा माग गर्ने ।

१०.२१ अन्य

(क) स्थानीय स्रोत परिचालन गरी स्वास्थ्य सुधारका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

(ख) थप भएका नयाँ कार्यक्रमहरु निर्देशिका अनुसार सञ्चालन गर्ने ।

(ग) कृषि र वातावरणको क्षेत्रमा अन्य सरोकारवाला पक्षसँग सहकार्य गरी सन्तुलित भोजनको पर्याप्तता, सफा खानेपानी र स्वच्छ वातावरण निर्माणको लागि आवश्यक कार्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्यमा सहयोग गर्ने ।

११. आयुर्वेद सेवाको कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमहरू

११.१ कार्य क्षेत्रः

(क) स्वास्थ्य संरक्षण र प्रवर्धनात्मक सेवा ।

(ख) निदानात्मक एवं उपचारात्मक सेवा ।

(ग) स्वास्थ्य शिक्षा एवं सचेतनामूलक, सन्देशमूलक सेवा ।

(घ) जनस्वास्थ्य सरोकारका सेवा ।

(ङ) गरिबी निवारण र मातृशिशु रक्षात्मक सेवा ।

११.२ कार्यक्रमहरू

११.२.१ सेवामूलक कार्यक्रम

(क) स्तनपायी आमाका लागि स्तन्यवर्धक आयुर्वेद औषधि बितरण गर्ने ।

(ख) जेष्ठ नागरिकलाई निःशुल्क स्वास्थ्य संरक्षण, प्रवर्द्धन र पंचकर्म, रसायन योग सेवाको आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने ।

(ग) स्थानीय जडिबुटी रोपण तथा लगत संकलन/नमूना जडिबुटी उद्यान निर्माण गर्ने ।

(घ) स्थानीय जडिबुटीबाट क्वाथ, चूर्ण आदि औषधि निर्माण गरी ताजा औषधि प्रयोग गराउने ।

(ङ) निशुल्क स्वास्थ्य शिविरहरु संचालन गर्ने ।

(च) निःशुल्क दर्ता शुल्क तथा अनुदानको व्यवस्था मिलाउने ।

(छ) योगा, पंचकर्म कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

११.२.२ सचेतनामूलक कार्यक्रम

(क) विद्यालय आयुर्वेद शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(ख) जडिबुटी सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(ग) अगुवा कृषकहरूलाई व्यवसायीक जडिबुटी सम्बन्धी तालीम संचालन गर्ने ।

(घ)आयुर्वेद महिला स्वयंसेविका परिचालन गर्ने ।

(ङ) नसर्ने रोगहरू सम्बन्धी स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(च) स्थानीय परम्परागत स्वास्थ्यकर्मी, धामी-झाँक्रि, लामा र आम्चीसँग अन्तरक्रिया, गोष्ठी जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

११.२.३ विभिन्न सामग्रीहरू तथा औषधि खरिद कार्यक्रम

(क) औषधालयको अत्यावश्यक औषधि खरिद गर्ने ।

(ख) प्राथमिक उपचारको लागि आकस्मिक सेवामा प्रयोग हुने औषधि खरिद गर्ने ।

(ग) रोग निदान तथा उपचारको लागि उपकरण खरिद गर्ने ।

परिच्छेद -७

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन

१२. स्थानीय स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन

१. गाउँपालिका अध्यक्ष	संरक्षक
२. सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकी/ आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र/ आयुर्वेद औसधालय अवस्थित वडाको वडाध्यक्ष	अध्यक्ष
३. समितिले मनोनित गरेको निर्वाचित महिला सदस्यहरु मध्येबाट एकजना उपाध्यक्ष	
४. स्वास्थ्य चौकी रहेको क्षेत्रको विद्यालयका प्रमुख र प्राचार्य मध्येबाट एक जना	सदस्य
५. स्थानीय व्यापार संघको प्रतिनिधि एकजना	सदस्य
६. समितिबाट मनोनित स्वास्थ्य क्षेत्रको जानकार महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु मध्येबाट एकजना	सदस्य
७. वडा कार्यालयका सचिब	सदस्य
८. सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकी/आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र/ आयुर्वेद औषद्यालय प्रमुख	सदस्य सचिव

१३. व्यवस्थापन समिति सम्बन्धि अन्य व्यवस्था

१. समितिका पदेन सदस्यहरुको पहिलो बैठकले समितिका थप सदस्यहरुको मनोनयन गर्नेछ ।

२. बैठकमा निम्न बमोजिम क्षेत्रको प्रतिनिधित्व रहने गरी सदस्यहरु आमन्त्रित गर्नुपर्नेछ,

क. दलित जनजातिबाट	१ जना
ख. अपांग, अशक्त वा जेष्ठ नागरिकहरुमध्येबाट	१ जना

ग. किशोरकिशोरीहरुको तर्फबाट १ जना

३. गाउँपालिका स्तरमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने निजी, गैर सरकारी तथा दातृ संस्थाका प्रतिनिधिहरुलाई समेत समितिको वैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

४. गाउँपालिका स्तरमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा दोहोरोपना नहुने व्यवस्थापनका लागि पहिले गठित स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित अन्य समितिहरुको विघटन गरी ती समितिहरुले गरी आएको कार्य पनि यसै समितिले गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

५. व्यवस्थापन समितिले आवश्यकता अनुसार अनुसूचि–३ बमोजिमका औजार प्रयोग गरी कार्यसम्पादन स्व-मूल्यांकन गर्नुपर्नेछ ।

६. व्यवस्थापन समितिको वैठक नियमित वस्नुपर्नेछ । वैठक रजिष्टरको नमूना अनुसूचि–४ बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -८

स्वास्थ्य गुणस्तर सुनिश्चितता कार्य समिति तथा स्वास्थ्य संस्था गुणस्तर टोली

१४. गाउँपालिका स्वास्थ्य गुणस्तर सुनिश्चितता कार्य समिति

१४.१ स्वास्थ्य संस्था स्तरमा स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुधार सम्बन्धि गतिबिधिलाई प्रभावकारी ढंगबाट संन्चालन गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन र त्यस्ता गतिबिधिहरु पहिचान गरेर नियमित अनुगमन, सुपरिबेक्षण तथा मूल्यांकन गर्न तथा उपलब्ध आर्थिक र प्राबिधिक श्रोतलाई उपयोग गर्दै स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरमा देखिएका आबश्यकतालाई पुरा गर्ने कार्य गर्न गाउँपालिकामा एक गाउँपालिका स्वास्थ्य गुणस्तर सुनिश्चितता कार्य समिति रहनेछ ।

१४.२ गाउँपालिका स्वास्थ्य गुणस्तर सुनिश्चितता कार्य समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क) गाउँपालिका अध्यक्ष	अध्यक्ष
ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
ग) वडा अध्यक्ष (सम्बन्धित वडा)	सदस्य
घ) जन निर्बाचित दलित महिला सदस्य (सम्बन्धित वडा)	सदस्य
ङ) उपभोक्ता मञ्च बाट एक जना प्रतिनिधि	सदस्य
च) नर्सिङ प्रतिनिधि (हेल्थपोष्ट बाट) एक जना	सदस्य
ज) गैर सरकारी संघ संस्था प्रतिनिधि एक जना	सदस्य
झ) स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

१४.३ गाउँपालिका स्वास्थ्य गुणस्तर सुनिश्चितता कार्य समितिको कार्यहरु :-

(१) स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तरको लेखाजोखा गर्ने ।

(२) स्वास्थ्य संस्थाको अनुगमन, एकिकृत सुपरिवेक्षणको प्रतिवेदन, गुणस्तर सुधार सामाग्री (Quality Improvement Modules), HMIS, LMIS को प्रतिवेदन, सेवाग्राहीको अर्न्तवार्ता तथा सामाजिक परिक्षणको प्रतिवेदनको समीक्षा गर्ने ।

(३) गाँउपालिकामा भएका समीक्षा बैठक, एकीकृत सुपरिवेक्षण भ्रमण तथा प्रतिवेदन सामाजिक परिक्षणका सुचनालाई समीक्षा तथा छलफल गर्ने ,लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धि उपलब्ध तथ्यांकको पनि समीक्षा गर्ने

(४) गाँउपालिकामा स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सम्वन्धि सर्वेक्षण वा अध्ययन गरिएको भए यसमा विचार गर्ने, समितिमा सर्वेक्षण, अध्ययनको प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न लगाउने र त्यसमा देखिएका समस्याको समाधानको उपाय खाज्ने ।

(५) आवश्यकता तथा समस्या (सेवाको गुस्तरमा भएको कमी कमजोरी) लाई पहिचान गर्ने, गाँउपालिका मा उपलब्ध आर्थिक (Flexible Fund लगायत) स्रोतको Efficient Allocate गरी कमीकमजोरीलाई समाधान गर्ने , कार्यसम्पादन राम्रो नभएका स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध प्राविधिक तथा आर्थिक श्रोत परिचालन गर्ने ।

(६) गाँउपालिकामा स्वास्थ्यको सन्दर्भमा देखिएका समस्याहरु समाधान गर्न प्रमुख क्रियाकलापलाई बार्षिक कार्ययोजना तथा बजेट तर्जुमा गर्न सुचना प्रदान वा सहयोग गर्ने ।

(७) गाँउपालिका स्तरमा निजी अस्पताल वा संस्थाको सन्दर्भमा संचालन अनुमति तथा नविकरणको लागी निर्देशिकामा उल्लेखित मापदण्ड अनुसार विषयगत बिशेषज्ञहरुको अनुगमन प्रतिवेदनलाई आधार मानी सिफारिस गर्ने तथाजनशक्तिको ज्ञान तथा सीप विकासको अवसर प्रदान गर्न पहल गर्ने ।

(८) गाँउपालिकामा संचालन गरिने अध्ययन, सर्वेक्षण तथा नयाँ कार्यक्रमको जानकारी लिने तथा समितिमा छलफल गर्ने गराउने ब्यबस्था गर्ने र आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने ।

(९) संघिय स्वास्थ्य मन्त्रालय र प्रदेश सामाजिक बिकास मन्त्रालय अर्न्तगत सेवाको गुणस्तर हेर्ने सम्वन्धित शाखामा चौमासिक रुपमा गुणस्तर सम्वन्धि प्रतिवेदन पठाउने समाधानका लागी समन्वय गर्ने ।

(१०) प्रमाणको आधारमा गाँउपालिकामा आवश्यकता अनुसार बाह्य, आन्तरिक आर्थिक तथा प्राविधिक श्रोतको परिचालन गर्ने ।

(११) राम्रो कार्य सम्पादन गरेका स्वास्थ्य संस्था वा ब्यक्तिलाई सम्मान गर्नुपर्ने तथा सहयोगात्मक सुपरिवेक्षण गरी गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवामा जोड दिने ।

(१२) कार्यस्थलमै कोचिङ (On site Coaching) गर्नुपर्दछ वा सुपरिवेक्षणको क्रममा सरकारी स्वास्थ्य संस्था वा स्वास्थ्यकर्मीको पहिचान गरी त्यसको बारेमा सम्वन्धित निकायमा जानकारी दिने ।

(१३) आफ्नो कार्यक्षेत्रमा पर्ने सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी स्वास्थ्य संस्था र त्यसका स्वास्थ्यकर्मीबाट प्रदान गरिने सेवाको सुपरिवेक्षण गर्ने ।

(१४) सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी स्वास्थ्य संस्थाबाट नियमित रुपमा सेवाको गुणस्तरको प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने ब्यबस्था मिलाउने ।

(१५) संघिय स्वास्थ्य मन्त्रालय र प्रदेश सामाजिक बिकास मन्त्रालय अर्न्तगतका निकायबाट भएका सुपरिवेक्षणहरुको गुणस्तरसँग सम्वन्धित पृष्ठपोषण लिने र सुधारको लागी आवश्यक कार्य गर्ने ।

(१६) सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी स्वास्थ्य संस्थाबाट निर्देशिका अनुरुप प्रदान गरेको स्वास्थ्य सेवाको नियमित तथा समय मै प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने ब्यबस्था मिलाउने ।

(१७) गाँउपालिकाको स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सम्वन्धि प्रतिवेदन तयार गरी चौमासिक रुपमा संघिय स्वास्थ्य मन्त्रालय र प्रदेश सामाजिक बिकास मन्त्रालय तथा ब्यबस्थापन महाशाखामा HMIS प्रतिवेदनको साथै पठाउने

१४.४ बैठक

गाउँपालिका गुणस्तर सुनिश्चितता कार्य समितिको बैठक प्रत्येक चार महिनामा एक पटक अनिबार्य रुपले बस्ने छ । बैठकको कोरम पुग्न कम्तीमा ५१ प्रतिशत सदस्य उपस्थित हुनुपर्ने छ ।

१५ स्थानीय स्वास्थ्य संस्था गुणस्तर टोलीको गठन, कार्य र बैठक

१५.१ स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नका लागि स्थानीय स्वास्थ्य संस्था गुणस्तर टोली देहाय बमोजिम गठन हुनेछ ।

क) स्वास्थ्य संस्था प्रमुख	१ जना
ख) अ.न.मि.	१ जना
ग) स्वास्थ्य संस्था रहेको वडा समितिबाट सदस्य	१ जना
घ) महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिका मध्ये बाट	१ जना
ङ) उपभोक्ता वा सेवाग्राही मध्येबाट	१ जना

१५.२ स्वास्थ्य संस्था गुणस्तर टोलीको कार्य देहाय बमोजिम हुने छ ।

(१) गुणस्तरीय सेवाको लागी मापदण्ड, प्रोटोकल, निर्देशिका अनुसार स्वास्थ्य संस्थाको लेखाजोखा गरी सुधार गर्नुपर्ने कुराको पहिचान गर्ने ।

(२)नियमित बैठक बसाल्ने, गुणस्तर सुधारको कार्ययोजना बनाउने र कार्ययोजना अनुसार कार्यान्वयनकालागी पहल गर्ने ।

(३) गुणस्तरीय सेवाको अभिलेख राखी प्रतिबेदन पठाउने तथा आबश्यक श्रोत साधन जुटाउन गाउँपालिका वडा कार्यालय र संघ संस्था संग समन्वय गर्ने ।

(४) स्वास्थ्य गुणस्तर सुधार सम्बन्धि निर्देशिका, तालिम पुस्तिकामा भएका कार्यहरुलाई लागु गर्ने ।

१५.३ स्थानीय स्वास्थ्य संस्था गुणस्तर टोलीको बैठक

(१) गुणस्तर सुधार टोलीको बैठक कम्तीमा महिनाको एक पटक बसाल्नु पर्ने छ । बैठकमा नियमित रुपमा दिईने सेवाको प्रकृया वा तरिका राष्ट्रिय मापदण्ड, निर्देशिका प्रोटोकल आदिको आधारमा बनेको गुणस्तर सामाग्री अनुसार भए नभएको छलफल गरी बिश्लेषण गर्ने, सेवाग्राही र समुदायले दिएको सल्लाह अनुसार सुधार गर्ने गर्नुपर्दछ ।

परिच्छेद -८

स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाको कार्य बिबरण

१६ स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र प्रमुखको कार्य बिबरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्षको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र प्रमुखको कार्य बिबरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) **खोप कार्यक्रम :-** खोपकेन्द्रको ब्यबस्थापन, अनुगमन, भ्याक्सिन तथा खोपकेन्द्रमा आबश्यक सामान आपुर्ति, खोपकेन्द्र संन्चालनमा सहयोग, राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम संन्चालन तथा सहयोग, खोप सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा, खोप सम्बन्धि माईक्रोप्लानिङ, अभिलेख, प्रतिबेदन

(ख)**पोषण कार्यक्रम :-** २ बर्ष मुनिका बालबालिकाको तौल अनुगमन,मध्यम तथा कडा कुपोषणको ब्यबस्थापन, पोषण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा ,अभिलेख तथा प्रतिबेदन ।

(ग) **आई.एम.एन.सि.आई.कार्यक्रम** :- ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको एकिकृत बालरोग ब्यबस्थापन उपचार तथा प्रेषण ।

(घ) **सुरक्षित मातृत्व :-** गर्भजाँच, संस्थागत प्रसुति तथा सुत्केरी र नवशिशु जाँच सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ङ) **परिवार नियोजन** :- परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श अस्थायी साधन बितरण ।

(च) **क्षय तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण** :- क्षयरोग संकास्पद बिरामिको खकार परिक्षणका लागि परामर्श,पत्तालागेका बिरामिलाई डट्स बिधि अनुसार उपचार,फलोअप, प्रेषण,अभिलेख,प्रतिबेदन तथा सँकास्पद कुष्ठरोगीको स्किनस्मियर परिक्षणका लागि परामर्श पत्तालागेका अथवा निदान भएका बिरामिको उपचार ,फलोअप,स्वास्थ्य शिक्षा,प्रेषण,अभिलेख प्रतिबेदन ।

(छ) **औलो, कालाजार, डेंगु नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको प्रयोशाला परिक्षणका लागी परामर्श र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान, उपचारमा सहयोग तथा ब्यबस्थापन, स्वास्थ्य शिक्षा, अभिलेख, प्रतिबेदन ।

(ज) **एच.आई.भि./एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धि प्रयोगशाला (रक्त) परिक्षण,स्वास्थ्य शिक्षा,परामर्श तथा यौनरोगको उपचारका साथै स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(झ) मानसिक स्वास्थ्य दाँत,आँखा, सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामान्य उपचार सेवा प्रदान ।

(ञ) **बाताबरणीय सरसफाई कार्यक्रम :-**बाताबरणिय सरसफाई सम्बन्धि स्वास्थ्य संस्था,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,बिध्यालय,समुदाय,आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ट) **माहामारी नियन्त्रण कार्यक्रम :-** महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोपका समयमा आबश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदानको ब्यबस्था मिलाउने

(ठ) **सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा :-** स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामीहरुलाई सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

ड) **स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम :-** स्वास्थ्य सम्बन्धि बिभिन्न कार्यक्रमका बारेमा स्वास्थ्य संस्था,बिध्यालय,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,आमा समुह र समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ढ) **गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम :-** गाउँघर क्लनिक ब्यबस्थापन तथा नियमित संन्चालनमा सहयोग,आबश्यक औषधि,साधन, औजार उपकरण तथा सामाग्रिको आपुर्ति र ब्यबस्थापन ।

ण) **महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम** :-महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिका लाई आबश्यक तालिमको लागि सिफारिस,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,साधन तथा सामाग्रिको ब्यबस्था, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले गरेको कामको अनुगमन,मूल्यांकन, प्रतिबेदन समिक्षा,राष्ट्रिय कार्यक्रममा सहयोग, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले पाउने सुबिधामा आबश्यक पर्ने सहयोग समेत् गरिदिने ।

(त) **प्रशासन :-** दर्त्ता,चलानी,फाईलिङ तथा कर्मचारीको बिदा अभिलेख का साथै अन्य प्रसासनिक कार्य दुरुस्त राख्ने ।

(थ) **लेखा :-**स्वास्थ्य संस्थामा आर्थिक सम्बन्धि कामकाजको बिबरण नेपाल सरकारको आर्थिक निति, नियम,ऐन,कानुन अनुसार ठीक दुरुस्त राख्ने र आबश्यक समयमा सम्बन्धित निकायमा पठाउनु पर्ने आबश्यक कागजात बिलभरपाई ठिक समयमा पठाउने ब्यबस्था मिलाउने ।

(द) **स्टोर :-** स्वास्थ्य संस्थालाई प्राप्त भएको औषधि,औजार,उपकरण,सामाग्रि,साधन लाई तुरुन्त जिन्सि खातामा आम्दानी बाँधि दाखिला प्रतिबेदन तयार गर्ने र सम्बन्धित निकायमा पठाउनु पर्ने भएमा पठाउने ,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,उपकरण,सामाग्रि,साधन लाई नियमानुसार माँगगर्ने कुनैपनि बस्तु खरिद गर्नु परेमा आर्थिक नियमानुसार खरिद गर्ने, खर्च भएर जाने तथा खर्चभएर नजाने जिन्सिखाताहरुमा अभिलेख दुरुस्त राख्ने,खरिद आदेश,माँगफाराम,दाखिला सम्बन्धि श्रेस्ता दुरुस्त राख्ने ।

(ध) कार्यालयको गोपनियता कायमगर्ने ।

(न) **प्रेषण :-**स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्रदान गर्न नसकिने सेवाग्राहि लाई सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्ने ।

(प) **तालिम, बैठक,गोष्ठी सँन्चालन गर्ने** :- स्वास्थ्य संस्थाले गर्नुपर्ने आबश्यक तालिम,गोष्ठी,बैठक संन्चालन गर्ने ।

(फ) **अभिलेख तथा प्रतिबेदन** :- स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गरेका अन्य गतिबिधि सम्बन्धि अभिलेख राख्ने र राख्न लगाउने तथा सोको प्रतिबेदन तयार गरि एक प्रति आफ्नो स्वास्थ्य संस्थामा राख्ने र पठाउनुपर्ने सम्बन्धित तह र निकायमा समेत् पठाउने ।

(ब) कार्यक्रमको योजना तर्जुमा बिष्लेषण,अनुगमन,मूल्यांकन र स्वास्थ्य सेवा तथा जनसंख्या सम्बन्धि सूचना संकलन ।

(भ) लैंगिक भेदभाव हटाउने कार्यक्रम संन्चालन गर्ने ।

(म) स्वास्थ्य कार्यक्रमको प्रगति,जनसक्तिको बिबरण तथा अन्य आबश्यक बिबरण खुलाई बोर्ड बनाई टाँस्ने ।

१७ हेल्थ असिष्टेण्ट र सि.अ.हे.व. को कार्य बिबरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्ष र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही हेल्थ असिष्टेण्ट र सि.अ.हे.व. को कार्य बिबरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) **खोप कार्यक्रम :-** खोपकेन्द्र संन्चालन तथा बालबालिका र गर्भबति महिला लाई खोपसेवा प्रदान , खोपकेन्द्रको ब्यबस्थापन, भ्याक्सिन तथा खोपकेन्द्रमा आबश्यक सामान आपुर्ति, राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम संन्चालन तथा सहयोग, खोप सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा, खोप सम्बन्धि माईक्रोप्लानिङ, अभिलेख, प्रतिबेदन ।

(ख)**पोषण कार्यक्रम :-** २ बर्ष मुनिका बालबालिकाको तौल अनुगमन, ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको मध्यम तथा कडा कुपोषणको ब्यबस्थापन, पोषण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा ,अभिलेख तथा प्रतिबेदन ।

(ग) **आई.एम.एन.सि.आई.कार्यक्रम :-** ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको एकिकृत बालरोग ब्यबस्थापन उपचार तथा प्रेषण ।

(घ) **सुरक्षित मातृत्व :-** गर्भजाँच,संस्थागत प्रसुति तथा सुत्केरी र नवशिशु जाँच सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान

(ङ) **परिवार नियोजन** :- परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श अस्थायी साधन बितरण ।

(च) **क्षय तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण** :- क्षयरोग संकास्पद बिरामिको खकार परिक्षणका लागि परामर्श,पत्तालागेका बिरामिलाई डट्स बिधि अनुसार उपचार,फलोअप, प्रेषण,अभिलेख,प्रतिबेदन तथा संकास्पद कुष्ठरोगीको स्किनस्मियर परिक्षणका लागि परामर्श पत्तालागेका अथवा निदान भएका बिरामिको उपचार ,फलोअप,स्वास्थ्य शिक्षा,प्रेषण,अभिलेख प्रतिबेदन ।

(छ) **औलो, कालाजार, डेंगु नियन्त्रण कार्यक्रम** :- संकास्पद ब्यक्तिको प्रयोशाला परिक्षणका लागी परामर्श र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान, उपचारमा सहयोग तथा ब्यबस्थापन, स्वास्थ्य शिक्षा,अभिलेख, प्रतिबेदन ।

ज) **एच.आई.भि./एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रण कार्यक्रम** :- संकास्पद ब्यक्तिको एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धि प्रयोगशाला (रक्त) परिक्षण,स्वास्थ्य शिक्षा,परामर्श तथा यौनरोगको उपचारका साथै स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(झ) **बाताबरणीय सरसफाई कार्यक्रम** :- बाताबरणिय सरसफाई सम्बन्धि स्वास्थ्य संस्था,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक, बिद्यालय,समुदाय,आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ञ) माहामारी नियन्त्रण कार्यक्रम :- महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोपका समयमा आबश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदान ।

(ट) **सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा :-** स्वास्थ्य संस्था तथा गाउँघर क्लिनिकमा आउने बिरामिहरुलाई सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

(ठ) **स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम :-** स्वास्थ्य सम्बन्धि बिभिन्न कार्यक्रमका बारेमा स्वास्थ्य संस्था,बिध्यालय,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,आमा समुह र समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ड) **गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम :-** गाउँघर क्लनिक ब्यबस्थापन तथा नियमित संन्चालन गर्ने,आबश्यक औषधि,साधन, औजार उपकरण तथा सामाग्रिको आपुर्ति र ब्यबस्थापन ।

(ढ) **महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिका कार्यक्रम** :-महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिका लाई आबश्यक तालिमको लागि सिफारिस,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,साधन तथा सामाग्रिको ब्यबस्था, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले गरेको कामको अनुगमन,मूल्यांकन, प्रतिबेदन समिक्षा,राष्ट्रिय

कार्यक्रममा सहयोग, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले पाउने सुबिधामा आबश्यक पर्ने सहयोग समेत् गरिदिने ।

(ण) आमा समुहको नियमित मासिक बैठकमा भागलिने तथा आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(त) मानसिक स्वास्थ्य दाँत,आँखा, सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामान्य उपचार सेवा प्रदान ।

(थ) **अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका स्विकृत :-** अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका माथिल्लो निकाय बाट स्विकृत गराई स्विकृत फिल्डकार्य तालिका अनुसार फिल्डको कामकाज गर्ने ।

(द) कार्यालयको गोपनियता कायमगर्ने ।

(ध) **तालिम, बैठक,गोष्ठी सँन्चालन मा सहयोग :-** स्वास्थ्य संस्थाले गर्नुपर्ने आबश्यक तालिम,गोष्ठी,बैठक संन्चालनमा सहयोग

(न) स्टोर,लेखा र प्रशासन सम्बन्धि कामकाज स्वास्थ्य संस्था प्रमुखले लाय अह्राय अनुसारको कामकाज गर्ने ।

(प) **प्रेषण :-**स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्रदान गर्न नसकिने सेवाग्राहि लाई सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्ने ।

(फ) **ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङ :-** स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामि लाई स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान हुने ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङको सेवा दिने ।

(ब) **अभिलेख तथा प्रतिबेदन :-** स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गरेका अन्य गतिबिधि सम्बन्धि अभिलेख राख्ने र राख्न लगाउने तथा सोको प्रतिबेदन तयार गरि स्वास्थ्य चौकि र सम्बन्धित तह र निकायमा पेशगर्ने ।

१८ अ.हे.व. को कार्य बिबरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्ष र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही देहायका कामहरु गर्नुपर्ने छ ।

(क) **खोप कार्यक्रम** :- खोपकेन्द्र संन्चालन तथा बालबालिका र गर्भबति महिला लाई खोपसेवा प्रदान , खोपकेन्द्रको ब्यबस्थापन,भ्याक्सिन तथा खोपकेन्द्रमा आबश्यक सामान आपुर्ति, राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम संन्चालन तथा सहयोग, खोप सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा, खोप सम्बन्धि माईक्रोप्लानिङ, अभिलेख,प्रतिबेदन ।

(ख)**पोषण कार्यक्रम :-** २ बर्ष मुनिका बालबालिकाको तौल अनुगमन, ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको मध्यम तथा कडा कुपोषणको ब्यबस्थापन, पोषण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा ,अभिलेख तथा प्रतिबेदन ।

(ग) **आई.एम.एन.सि.आई.कार्यक्रम** :- ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको एकिकृत बालरोग ब्यबस्थापन उपचार तथा प्रेषण ।

(घ) **सुरक्षित मातृत्व** :- गर्भजाँच,संस्थागत प्रसुति तथा सुत्केरी र नवशिशु जाँच सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान

(ङ) **परिवार नियोजन :-** परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श अस्थायी साधन बितरण ।

(च) **क्षय तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण** :- क्षयरोग संकास्पद बिरामिको खकार परिक्षणका लागि परामर्श,पत्तालागेका बिरामिलाई डट्स बिधि अनुसार उपचार,फलोअप, प्रेषण,अभिलेख,प्रतिबेदन तथा सँकास्पद कुष्ठरोगीको स्किनस्मियर परिक्षणका लागि परामर्श पत्तालागेका अथवा निदान भएका बिरामिको उपचार ,फलोअप,स्वास्थ्य शिक्षा,प्रेषण,अभिलेख प्रतिबेदन ।

(छ) **औलो, कालाजार, डेंगु नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको प्रयोशाला परिक्षणकालागी परामर्श र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान, उपचारमा सहयोग तथा ब्यबस्थापन, स्वास्थ्य शिक्षा, अभिलेख, प्रतिबेदन ।

(ज) **एच.आई.भि./एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धि प्रयोगशाला (रक्त) परिक्षण,स्वास्थ्य शिक्षा,परामर्श तथा यौनरोगको उपचारका साथै स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(झ) **बाताबरणिय सरसफाई कार्यक्रम** :-बाताबरणिय सरसफाई सम्बन्धि स्वास्थ्य संस्था, खोप क्लिनिक, गाउँघर क्लिनिक, बिध्यालय, समुदाय, आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ञ) **माहामारी नियन्त्रण कार्यक्रम** :- महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोपका समयमा आबश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदान ।

(ट) **सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा** :- स्वास्थ्य संस्था तथा गाउँघर क्लिनिकमा आउने बिरामिहरुलाई सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

(ठ) **स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम :-** स्वास्थ्य सम्बन्धि बिभिन्न कार्यक्रमका बारेमा स्वास्थ्य संस्था,बिध्यालय,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,आमा समुह र समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ड) **गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम :-** गाउँघर क्लनिक ब्यबस्थापन तथा नियमित संन्चालन गर्ने,आबश्यक औषधि,साधन, औजार उपकरण तथा सामाग्रिको आपुर्ति र ब्यबस्थापन ।

(ढ) **महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिका कार्यक्रम :-**महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिका लाई आबश्यक तालिमको लागि सिफारिस,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,साधन तथा सामाग्रिको ब्यबस्था, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले गरेको कामको अनुगमन,मूल्यांकन, प्रतिबेदन समिक्षा,राष्ट्रिय कार्यक्रममा सहयोग, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले पाउने सुबिधामा आबश्यक पर्ने सहयोग समेत् गरिदिने ।

(ण) आमा समुहको नियमित मासिक बैठकमा भागलिने तथा आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(त) मानसिक स्वास्थ्य दाँत,आँखा, सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामान्य उपचार सेवा प्रदान ।

(थ) **अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका स्विकृत :-** अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका माथिल्लो निकाय बाट स्विकृत गराई स्विकृत फिल्डकार्य तालिका अनुसार फिल्डको कामकाज गर्ने ।

(द) कार्यालयको गोपनियता कायमगर्ने ।

(ध) **तालिम, बैठक,गोष्ठी संचालन मा सहयोग :-** स्वास्थ्य संस्थाले गर्नुपर्ने आबश्यक तालिम,गोष्ठी,बैठक संन्चालनमा सहयोग

(न) स्टोर,लेखा र प्रशासन सम्बन्धि कामकाज स्वास्थ्य संस्था प्रमुखले लाय अह्राय अनुसारको कामकाज गर्ने ।

(प) **प्रेषण** :-स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्रदान गर्न नसकिने सेवाग्राहि लाई सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्ने ।

(फ) **ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङ** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामि लाई स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान हुने ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङको सेवा दिने ।

(ब) **अभिलेख तथा प्रतिबेदन** :- स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गरेका अन्य गतिबिधि सम्बन्धि अभिलेख राख्ने र राख्न लगाउने तथा सोको प्रतिबेदन तयार गरि स्वास्थ्य चौकि र सम्बन्धित तह र निकायमा पेशगर्ने ।

१९ सि.अ.न.मी. निरिक्षकको कार्य बिबरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्ष र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही देहायका कामहरु गर्नुपर्ने छ ।

(क) **खोप कार्यक्रम :-** खोपकेन्द्र संन्चालन तथा बालबालिका र गर्भबति महिला लाई खोपसेवा प्रदान, खोपकेन्द्रको ब्यबस्थापन,भ्याक्सिन तथा खोपकेन्द्रमा आबश्यक सामान आपुर्ति, राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम संन्चालन तथा सहयोग, खोप सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा, खोप सम्बन्धि माईक्रोप्लानिङ, अभिलेख,प्रतिबेदन ।

(ख)**पोषण कार्यक्रम :-** २ बर्ष मुनिका बालबालिकाको तौल अनुगमन, ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको मध्यम तथा कडा कुपोषणको ब्यबस्थापन, पोषण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा ,अभिलेख तथा प्रतिबेदन ।

(ग) **आई.एम.एन.सि.आई.कार्यक्रम :-** ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको एकिकृत बालरोग ब्यबस्थापन उपचार तथा प्रेषण ।

(घ) **सुरक्षित मातृत्व** :- गर्भजाँच,संस्थागत प्रसुति तथा सुत्केरी र नवशिशु जाँच सम्बन्धि सेवा प्रदान तथा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ङ) **परिवार नियोजन** :- परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श अस्थायी साधन बितरण ।

(च) **क्षय तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण** :- क्षयरोग संकास्पद बिरामिको खकार परिक्षणका लागि परामर्श,पत्तालागेका बिरामिलाई डट्स बिधि अनुसार उपचार,फलोअप, प्रेषण,अभिलेख,प्रतिबेदन

तथा सँकास्पद कुष्ठरोगीको स्किनस्मियर परिक्षणका लागि परामर्श पत्तालागेका अथवा निदान भएका बिरामिको उपचार ,फलोअप,स्वास्थ्य शिक्षा,प्रेषण,अभिलेख प्रतिबेदन ।

(छ) **औलो, कालाजार, डेंगु नियन्त्रण कार्यक्रम :-** सँकास्पद व्यक्तिको प्रयोशाला परिक्षणका लागी परामर्श र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान, उपचारमा सहयोग तथा व्यबस्थापन, स्वास्थ्य शिक्षा, अभिलेख, प्रतिबेदन ।

(ज) **एच.आई.भि./एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद व्यक्तिको एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धि प्रयोगशाला (रक्त) परिक्षण,स्वास्थ्य शिक्षा,परामर्श तथा यौनरोगको उपचारका साथै स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(झ) **बाताबरणिय सरसफाई कार्यक्रम** :-बाताबरणिय सरसफाई सम्बन्धि स्वास्थ्य संस्था,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,बिध्यालय,समुदाय,आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ञ) **माहामारी नियन्त्रण कार्यक्रम** :- महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोपका समयमा आबश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदान ।

(ट) **सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामिहरुलाई सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

(ठ) **स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम** :- स्वास्थ्य सम्बन्धि बिभिन्न कार्यक्रमका बारेमा स्वास्थ्य संस्था,बिध्यालय,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,आमा समुह र समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ड) **गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम** :- गाउँघर क्लनिक ब्यबस्थापन तथा नियमित संन्चालन,आबश्यक औषधि,साधन, औजार उपकरण तथा सामाग्रिको आपुर्ति र ब्यबस्थापन ।

(ढ) **महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिका कार्यक्रम** :-महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिका लाई आबश्यक तालिमको लागि सिफारिस,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,साधन तथा सामाग्रिको ब्यबस्था, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले गरेको कामको अनुगमन,मूल्यांकन, प्रतिबेदन समिक्षा,राष्ट्रिय कार्यक्रममा सहयोग, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले पाउने सुबिधामा आबश्यक पर्ने सहयोग समेत् गरिदिने ।

(ण) आमा समुहको नियमित मासिक बैठकमा भागलिने तथा आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(त) **ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङ** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामि लाई स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान हुने ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङको सेवा दिने ।

(थ) **अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका स्विकृत** :- अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका माथिल्लो निकाय बाट स्विकृत गराई स्विकृत फिल्डकार्य तालिका अनुसार फिल्डको कामकाज गर्ने ।

(द) कार्यालयको गोपनियता कायमगर्ने ।

(ध) **तालिम, बैठक,गोष्ठी सँन्चालन गर्ने** :- स्वास्थ्य संस्थाले गर्नुपर्ने आबश्यक तालिम,गोष्ठी,बैठक संन्चालनमा सहयोग गर्ने ।

(न) **निर्मलीकरण** :-स्वास्थ्य संस्थामा दैनिक आबश्यकपर्ने औजार,उपकरण तथा सामानलाई निर्मलीकरण गर्ने ।

(प) **प्रेषण** :-स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्रदान गर्न नसकिने सेवाग्राहि लाई सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्ने ।

(फ) **अभिलेख तथा प्रतिबेदन** :- स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गरेका अन्य गतिबिधि सम्बन्धि अभिलेख राख्ने र राख्न लगाउने तथा सोको प्रतिबेदन तयार गरि स्वास्थ्य चौकि सम्बन्धित तह र निकायमा पेशगर्ने ।

२० सि.अ.न.मी.को कार्य बिबरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्ष र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही देहायका कामहरु गर्नुपर्ने छ ।

(क) **खोप कार्यक्रम** :- खोपकेन्द्र संन्चालन तथा बालबालिका र गर्भबति महिला लाई खोपसेवा प्रदान, खोपकेन्द्रको ब्यबस्थापन,भ्याक्सिन तथा खोपकेन्द्रमा आबश्यक सामान आपुर्ति, राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम संन्चालन तथा सहयोग, खोप सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा, खोप सम्बन्धि माईक्रोप्लानिङ, अभिलेख,प्रतिबेदन ।

(ख)**पोषण कार्यक्रम :-** २ बर्ष मुनिका बालबालिकाको तौल अनुगमन, ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको मध्यम तथा कडा कुपोषणको ब्यबस्थापन, पोषण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा ,अभिलेख तथा प्रतिबेदन ।

(ग) **आई.एम.एन.सि.आई.कार्यक्रम :-** ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको एकिकृत बालरोग ब्यबस्थापन उपचार तथा प्रेषण ।

(घ) सुरक्षित मातृत्व :- गर्भजाँच,संस्थागत प्रसुति तथा सुत्केरी र नवशिशु जाँच सम्बन्धि सेवा प्रदान तथा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान

(ङ) **परिवार नियोजन** :- परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श अस्थायी साधन बितरण ।

(च) **क्षय तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण** :- क्षयरोग संकास्पद बिरामिको खकार परिक्षणका लागि परामर्श,पत्तालागेका बिरामिलाई डट्स बिधि अनुसार उपचार,फलोअप, प्रेषण,अभिलेख,प्रतिबेदन तथा सँकास्पद कुष्ठरोगीको स्किनस्मियर परिक्षणका लागि परामर्श पत्तालागेका अथवा निदान भएका बिरामिको उपचार ,फलोअप,स्वास्थ्य शिक्षा,प्रेषण,अभिलेख प्रतिबेदन ।

(छ) **औलो,कालाजार,डेंगु नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको प्रयोशाला परिक्षणकालागी परामर्श र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान,उपचारमा सहयोग तथा ब्यबस्थापन,स्वास्थ्य शिक्षा,अभिलेख,प्रतिबेदन ।

(ज) **एच.आई.भि./एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद व्यक्तिको एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धि प्रयोगशाला (रक्त) परिक्षण, स्वास्थ्य शिक्षा, परामर्श तथा यौनरोगको उपचारका साथै स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(झ) **बाताबरणिय सरसफाई कार्यक्रम** :-बाताबरणिय सरसफाई सम्बन्धि स्वास्थ्य संस्था,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,बिध्यालय,समुदाय,आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।
(ञ) **माहामारी नियन्त्रण कार्यक्रम** :- महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोपका समयमा आबश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदान ।

(ट) **सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामिहरुलाई सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

(ठ) **स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम** :- स्वास्थ्य सम्बन्धि बिभिन्न कार्यक्रमका बारेमा स्वास्थ्य संस्था,बिध्यालय,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,आमा समुह र समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ड) **गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम :-** गाउँघर क्लनिक ब्यबस्थापन तथा नियमित संन्चालन,आबश्यक औषधि,साधन, औजार उपकरण तथा सामाग्रिको आपुर्ति र ब्यबस्थापन ।

(ढ) **महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिका कार्यक्रम** :-महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिका लाई आबश्यक तालिमको लागि सिफारिस,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,साधन तथा सामाग्रिको ब्यबस्था, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले गरेको कामको अनुगमन,मूल्यांकन, प्रतिबेदन समिक्षा,राष्ट्रिय कार्यक्रममा सहयोग, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले पाउने सुबिधामा आबश्यक पर्ने सहयोग समेत् गरिदिने ।

(ण) आमा समुहको नियमित मासिक बैठकमा भागलिने तथा आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(त) **ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङ** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामि लाई स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान हुने ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङको सेवा दिने ।

(थ) **अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका स्विकृत** :- अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका माथिल्लो निकाय बाट स्विकृत गराई स्विकृत फिल्डकार्य तालिका अनुसार फिल्डको कामकाज गर्ने ।

(द) कार्यालयको गोपनियता कायमगर्ने ।

(ध) **तालिम, बैठक,गोष्ठी सँन्चालन गर्ने** :- स्वास्थ्य संस्थाले गर्नुपर्ने आबश्यक तालिम,गोष्ठी,बैठक संन्चालनमा सहयोग गर्ने ।

(न) **निर्मलीकरण** :-स्वास्थ्य संस्थामा दैनिक आबश्यकपर्ने औजार,उपकरण तथा सामानलाई निर्मलीकरण गर्ने ।

(प) **प्रेषण :-**स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्रदान गर्न नसकिने सेवाग्राहि लाई सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्ने ।

(फ) **अभिलेख तथा प्रतिबेदन** :- स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गरेका अन्य गतिबिधि सम्बन्धि अभिलेख राख्ने र राख्न लगाउने तथा सोको प्रतिबेदन तयार गरि स्वास्थ्य चौकि सम्बन्धित तह र निकायमा पेशगर्ने ।

२१ अ.न.मि., को कार्य बिबरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्ष र स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही देहायका कामहरु गर्नुपर्ने छ ।

(क) **खोप कार्यक्रम** :- खोपकेन्द्र संन्चालन तथा बालबालिका र गर्भबति महिला लाई खोपसेवा प्रदान, खोपकेन्द्रको ब्यबस्थापन,भ्याक्सिन तथा खोपकेन्द्रमा आबश्यक सामान आपुर्ति, राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम संन्चालन तथा सहयोग, खोप सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा, खोप सम्बन्धि माईक्रोप्लानिङ, अभिलेख,प्रतिबेदन ।

(ख)**पोषण कार्यक्रम** :- २ बर्ष मुनिका बालबालिकाको तौल अनुगमन, ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको मध्यम तथा कडा कुपोषणको ब्यबस्थापन, पोषण सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा ,अभिलेख तथा प्रतिबेदन ।

(ग) **आई.एम.एन.सि.आई.कार्यक्रम** :- ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको एकिकृत बालरोग ब्यबस्थापन उपचार तथा प्रेषण ।

(घ) **सुरक्षित मातृत्व** :- गर्भजाँच,संस्थागत प्रसुति तथा सुत्केरी र नवशिशु जाँच सम्बन्धि सेवा प्रदान तथा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान

(ङ) **परिवार नियोजन** :- परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श अस्थायी साधन बितरण ।

(च) **क्षय तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण** :- क्षयरोग संकास्पद बिरामिको खकार परिक्षणका लागि परामर्श,पत्तालागेका बिरामिलाई डट्स बिधि अनुसार उपचार,फलोअप, प्रेषण,अभिलेख,प्रतिबेदन तथा सँकास्पद कुष्ठरोगीको स्किनस्मियर परिक्षणका लागि परामर्श पत्तालागेका अथवा निदान भएका बिरामिको उपचार ,फलोअप,स्वास्थ्य शिक्षा,प्रेषण,अभिलेख प्रतिबेदन ।

(छ) **औलो,कालाजार,डेंगु नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको प्रयोशाला परिक्षणकालागी परामर्श र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान,उपचारमा सहयोग तथा ब्यबस्थापन,स्वास्थ्य शिक्षा,अभिलेख,प्रतिबेदन ।

(ज) **एच.आई.भि./एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रण कार्यक्रम** :- सँकास्पद ब्यक्तिको एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धि प्रयोगशाला (रक्त) परिक्षण,स्वास्थ्य शिक्षा,परामर्श तथा यौनरोगको उपचारका साथै स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(झ) बाताबरणिय सरसफाई कार्यक्रम :-बाताबरणिय सरसफाई सम्बन्धि स्वास्थ्य संस्था,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,बिध्यालय,समुदाय,आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ञ) **माहामारी नियन्त्रण कार्यक्रम** :- महामारी तथा प्राकृतिक प्रकोपका समयमा आबश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदान ।

(ट) **सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामिहरुलाई सामान्य उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।

(ठ) **स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम** :- स्वास्थ्य सम्बन्धि बिभिन्न कार्यक्रमका बारेमा स्वास्थ्य संस्था,बिध्यालय,खोप क्लिनिक,गाउँघर क्लिनिक,आमा समुह र समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ड) **गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम** :- गाउँघर क्लनिक ब्यबस्थापन तथा नियमित संन्चालन,आबश्यक औषधि,साधन, औजार उपकरण तथा सामाग्रिको आपुर्ति र ब्यबस्थापन ।

(ढ) **महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिका कार्यक्रम** :-महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिका लाई आबश्यक तालिमको लागि सिफारिस,आबश्यक पर्ने औषधि,औजार,साधन तथा सामाग्रिको ब्यबस्था, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले गरेको कामको अनुगमन,मूल्यांकन, प्रतिबेदन समिक्षा,राष्ट्रिय कार्यक्रममा सहयोग, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेबिकाले पाउने सुबिधामा आबश्यक पर्ने सहयोग समेत् गरिदिने ।

(ण) आमा समुहको नियमित मासिक बैठकमा भागलिने तथा आमा समुहमा स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

(त) **ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङ** :- स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामि लाई स्वास्थ्य संस्था बाट प्रदान हुने ईन्जेक्सन तथा ड्रेसिङको सेवा दिने ।

(थ) **अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका स्विकृत** :- अग्रिम फिल्ड कार्यतालिका माथिल्लो निकाय बाट स्विकृत गराई स्विकृत फिल्डकार्य तालिका अनुसार फिल्डको कामकाज गर्ने ।

(द) कार्यालयको गोपनियता कायमगर्ने ।

(ध) **तालिम, बैठक,गोष्ठी सँन्चालन गर्ने** :- स्वास्थ्य संस्थाले गर्नुपर्ने आबश्यक तालिम,गोष्ठी,बैठक संन्चालनमा सहयोग गर्ने ।

न) **निर्मलीकरण** :-स्वास्थ्य संस्थामा दैनिक आबश्यकपर्ने औजार,उपकरण तथा सामानलाई निर्मलीकरण गर्ने ।

(प) **प्रेषण** :-स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्रदान गर्न नसकिने सेवाग्राहि लाई सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा प्रेषण गर्ने ।

(फ) **अभिलेख तथा प्रतिबेदन** :- स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गरेका अन्य गतिबिधि सम्बन्धि अभिलेख राख्ने र राख्न लगाउने तथा सोको प्रतिबेदन तयार गरि स्वास्थ्य चौकि सम्बन्धित तह र निकायमा पेशगर्ने ।

२२ आयुर्वेद औषधालय प्रमुख को कार्य विवरण (१) गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र स्वास्थ्य संस्था संन्चालन तथा ब्यबस्थापन समितिको अध्यक्षको निर्देशन र नियन्त्रणमा रही देहायका कामहरु गर्नुपर्ने छ ।

(क) औषधालयमा आएका विरामीहरुको साधारण चिकित्सा गर्ने तथा आवश्यक भएमा जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रमा प्रेषण गर्ने ।

(ख) नेपाल सरकारबाट तथा गेरुवा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बर्दिया बाट पठाएका औषधिहरु सु–व्यवस्थित ढंगबाट वितरण

(ग) पञ्चकर्म (पूर्व कर्म) अर्न्तगत स्नेहन र स्वेदन कर्म औषधालयमा संचालन गर्ने ।

(घ) स्तनपायी आमाहरुलाई स्तन्यबर्धक औषधि वितरण गर्ने ।

(ङ) विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा कार्यक्रम विद्यालयमा संचालन गर्ने ।

(च) कार्यालयको गोपनियता कायम गर्ने ।

(छ) औषधालयको परिसरमा जडिबुटी उद्यान लगाउने,जडिबुटीहरुको विवरण तथा नमुना तयार गर्ने र सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।

(ञ) स्थानीय परम्परागत स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरुलाई जडिबुटीको उत्पादन संकलन, संरक्षण, प्रवर्द्धनका साथै त्यसको आयुर्वेद चिकित्साका अधिकाधिक प्रयोग बारे तालिमको आयोजनाका गर्नुका साथै स्थानीय स्तरमा सरकारी एवं गैह्र सरकारी निकायसँग समन्वय समितिहरुको गठन गर्ने ।

(ट) विरामीहरुको मासिक तथ्याङ्क सम(ज) जेष्ठ नागरीक सेवा अर्न्तगत अश्वर्वगन्धा चूर्ण वितरण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

(झ) स्थानीय बन्धित तह र निकायमा पठाउने ।

(ठ) प्राथमिक उपचार सेवा, जडिबुटी तथा स्वास्थ्य सम्वन्धि परामर्श सेवा प्रदान गर्ने ।
(ड) नसर्ने रोग सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

(ढ)अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रम गर्ने गराउने ।

२३ वैद्य पदको कार्य विवरण

(क) नेपाल सरकारबाट पठाएका औषधिहरु सु–व्यवस्थित ढंगबाट वितरण गर्ने ।

(ख) औषधालय प्रमुख नभएको बेला औषधालयमा आएका विरामीहरुको साधारण चिकित्सा गर्ने तथा आवश्यक भएमा आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रमा प्रेषण गर्ने ।
(ग) औषधालयमा प्राप्त पत्रहरुका दर्ता तथा पठाएका पत्रहरुको चलानी गर्ने तथा अन्य गतिबिधि सम्वन्धि अभिलेख राख्ने
(घ) औषधालयलाई प्राप्त औषधि तथा जिन्सी सामानको दाखिला तथा आवश्यक सामानको निकासी गर्ने ।
(ङ) पञ्चकर्म (पूर्व कर्म) अर्न्तगत स्नेहन र स्वेदन कर्म संचालन गर्ने ।
(च) विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा कार्यक्रम विभिन्न विद्यालयमा संचालन गर्न ।
(छ) कार्यालयको गोपनियता कायम गर्ने ।
(ज) स्तनपायी आमाहरुलाई स्तन्यबर्धक औषधि वितरण गर्ने ।
(झ) जेष्ठ नागरीक सेवा अर्न्तगत अश्वर्वगन्धा चूर्ण वितरण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
(ञ) स्थानीय जनतालाई जडिवुटी परिचयात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
(ट) प्राथमिक उपचार सेवा, जडिबुटी तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि परामर्श सेवा प्रदान गर्ने ।
(ठ) अन्य कार्यहरु औषधालय प्रमुखले दिएको निर्देशन पालना गर्ने ।
(ड)नसर्ने रोग सम्बन्धि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।
(ढ)अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रम गर्ने गराउने ।

२४ महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिकाको कार्य बिबरण (१) महिला स्वास्थ्य स्वयं सेबिकाले निम्न कार्यक्रम संन्चालनमा आफ्नो भूमिका बहन गर्ने छन् :-

(क) नियमित खोप क्लिनिकमा सघाउने तथा १५ महिना मुनिका बालबालिका र गर्भबति महिला लाई खोप सेवा लिन जानकारी गराउने ।

(ख)नियमित गाउँघर क्लिनिकमा सघाउने ।

(ग)परिवार नियोजन सम्बन्धि परामर्श तथा अस्थायी साधन (कण्डम बितरण, स्वास्थ्य संस्था बाट पहिलो पटक सेवाग्राहीको जाँच परिक्षण गरि पहिलो महिना पिल्स प्रदान भैसकेपछि नियमित मासीक पिल्स प्रदान)

(घ) पोषण बारे स्वास्थ्य शिक्षा प्रदानगर्ने सर्बोत्तम पिठोबारे जानकारी तथा प्रदर्शन र मुआक टेप बाट बालबालिकाको परिक्षण गरि मध्यम कुपोषण र कडा कुपोषण भएका बालबालिकाहरु लाई स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्ने र मध्यम तथा कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको रेखदेख गर्ने, ६ महिना देखि ५ बर्ष मुनिका बालबालिका हरुलाई भिटामिन ए क्याप्सुल र जुकाको औषधि १।१ मात्रा ६।६ महिनाको फरकमा समुदायमा बितरण गर्ने ,६ महिना देखि २३ महिनाका बालबालिका लाई समुदायमा बालभिटा बितरण गर्ने बालबालिकाको नियमित तौल अनुगमनकालागी परामर्श सेवा प्रदान

(ङ) आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रको जन्म,मृत्यु,गर्भबति,बालबालिका,जनसंख्या सम्बन्धि बिबरण राख्ने ।

(च) स्वास प्रश्वास सम्बन्धि रोग लागेका बालबालिकाको अभिभाबक लाई घरेलु उपचार बारे स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने र निमोनिया भएका बालबालिका लाई स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्ने ।

(छ) झाडापखाला लागेका ५ बर्ष मुनिका बालबालिकालाई जिबनजल बितरण तथा घरेलु उपचार बारे सल्लाह र परामर्श दिने

(ज) गर्भबति महिलाको गर्भजाँच बारे परामर्श तथा प्रसुति अबस्थामा सहयोग का साथै सुत्केरी र नवजात शिशुको जाँच बारे परामर्श र रेखदेख ।

(झ) संकास्पद क्षयरोगी र कुष्ठरोगीको प्रयोगशाला परिक्षणकालागी स्वास्थ्य शिक्षा तथा परामर्श र सल्लाहकासाथै निदान भएका क्षय तथा कुष्ठरोगीको नियमित औषधि सेवन गरे नगरेको सुनिश्चितताकालागी अनुगमन र परामर्श ।

(ञ) औलो, कालाजार, एच.आई.भि. एड्स तथा यौनरोग नियन्त्रणका लागी स्वास्थ्य शिक्षा सल्लाह प्रदान ।

(ट) नियमित आमा समुहको बैठक संन्चालनगरि स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान ।

(ठ) स्वास्थ्य सम्बन्धि अन्य कार्यक्रम र गतिबिधिमा समेत् सहयोग गर्ने ।

२५ बिबिध (१) यस कार्यबिधिमा उल्लेख नभएका व्यवस्था नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालय, प्रदेश सरकार सामाजिक बिकास मन्त्रालयले उल्लेख गरे बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची–१

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ उपदफा २ (झ) मा भएको गाउँपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत उल्लेख भएका स्वास्थ्य र सरसफाईसँग सम्बन्धित काम, कर्तव्य र अधिकारहरु आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाईः-

(१) आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई तथा पोषण सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन

(२) आधारभूत स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य र पोषण सेवाको सञ्चालन र प्रवर्द्धन

(३) अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा सञ्चालन

(४) स्वास्थ्य सेवा सम्वन्धी भौतिक पूर्वाधार विकास तथा ब्यवस्थापन

(५) स्वच्छ खाने पानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनीको प्रदुषण नियन्त्रण र नियमन

(६) सरसफाई सचेतनाको अभिबृद्धि र स्वास्थ्य जन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन

(७) स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला संकलन, पुनः उपयोग, प्रशोधन, विसर्जन र सोको सेवा शुल्क निर्धारण र नियमन

(८) सरसफाई तथा स्वास्थ्य क्षेत्रवाट निष्कासित फोहोरमैला व्यस्थापनमा निजि तथा गैर सरकारी क्षेत्रसंग समन्वय, सहकार्य र साझेदारी

(९) परिवार नियोजन तथा मातृशिशु कल्याण सम्वन्धी सेवा सञ्चालन, अनुमति, अनुगमन र नियमन ।

(१०) महिला तथा बालबालिकाको कुपोषण न्यूनिकरण रोकथाम,नियन्त्रण र ब्यबस्थापन ।

अनुसूचि–२.

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ उपदफा ४ (ख) मा उल्लेखित प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा काम, कर्तव्य र अधिकारमा उल्लेख भए बमोजिमका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरुः

स्वास्थ्य

(१) संघीय तथा प्रदेशस्तरीय लक्ष्य र मापदण्ड वमोजिम स्थानीयस्तरको स्वास्थ्य सम्वन्धी लक्ष्य र गुणस्तर निर्धारण गर्ने

(२) स्थानीयस्तरमा औषधिजन्य वनस्पति, जडीवुटी र अन्य औषधिजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र वितरण ।

(३) स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको व्यवस्थापन ।

(४) स्थानीयस्तरमा औषधिको उचित प्रयोग र सूक्ष्मजीव निरोधक प्रतिरोध न्यूनीकरण ।

(५) स्थानीयस्तरमा औषधि र स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण ।

(६) स्थानीयस्तरमा स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन ।

(७) स्थानीयस्तरमा जन स्वास्थ्य निगरानी (पब्लिक हेल्थ सर्भेलेन्स) ।

(८) स्थानीयस्तरको प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक र प्यालिएटिभ स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन ।

(९) स्वस्थ जीवनशैली, पोषण, शारीरिक ब्यायाम, योग अभ्यास, स्वास्थ्य वृत्तको पालना, पञ्चकर्म लगायतका जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन ।

(१०) जुनोटिक र कीटजन्य रोगको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन ।

(११) सुर्ती मदिरा र लागु पदार्थजन्य वस्तुको प्रयोग नियन्त्रण तथा सचेतना अभिवृद्धि ।

(१२) आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची, होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सा लगायत परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवाको व्यवस्थापन ।

(१३) जनस्वास्थ्य आपतकालिन स्वास्थ्य तथा महामारीको नियन्त्रण योजना र कार्यान्वयन ।

(१४) रोगको नियन्त्रण तथा रोकथाम ।

(१५) आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह तथा स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन ।

अनुसूचि –३

व्यवस्थापन समितिको कार्यसम्पादन स्व-मूल्यांकन औजारहरु

स्वास्थ्य संस्थाको नामः ..... समीक्षा गरेको मितिः .....

क) संस्थागत क्षमता र समितिको सशक्तिकरण

क्र.सं.	सूचकहरु	छ (१)	छैन(०)
१	गत ६ महिनामा समितिको बैठक नियमित भएको		
२	बैठकमा ५१ प्रतिशत वा त्यस भन्दा वढी उपस्थित हुने गरेको		
३	सदस्यहरु बैठकमा ठीक समयमा आउने गरेको		
४	समितिको मासिक बैठकको निम्ति निश्चित मिति र समय तोकेको		
५	महिला तथा पिछडिएको समुदायका प्रतिनिधिहरु बैठकमा नियमित रुपमा उपस्थित हुने गरेको		
६	महिला तथा पिछडिएको समुदायका प्रतिनिधिहरुले आफ्नो समुदायका स्वास्थ्य समस्या राखेको र उक्त समस्याहरुलाई निर्णय प्रक्रियामा महत्व दिइएको		
७	बहुमत सदस्यहरुले आ–आफ्नो समुदायबाट स्वास्थ्यका सूचना बैठकमा ल्याउने र बैठकका निर्णयहरु समुदायसम्म पुऱ्याउने गरेको		
८	निर्णयहरु बुंदागत रुपमा कार्ययोजनाको स्वरुपमा लेख्ने गरेको		
९	अघिल्लो महिनाको कार्ययोजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने गरेको		
१०	गत आर्थिक बर्षको बार्षिक प्रगति विवरण सवैले देख्ने स्थानमा टांस गरेको		
११	अघिल्लो बैठकको प्रगति समीक्षा समितिको मासिक बैठकमा नियमित रुपमा छलफल हुने गरेको		
१२	बैठकमा उठेका विषयवस्तु समाधानका लागि एक भन्दा बढी सदस्यलाई जिम्मेवारी दिने गरेको		
१३	समितिको वार्षिक कार्ययोजना बनाएको र सबैले देख्ने स्थानमा टांस गरेको		
१४	समितिका सदस्यहरुको फोटो सहितको नामावली वोर्ड स्वास्थ्य संस्थामा सबैले देख्ने स्थानमा टांस गरेको		
१५	समितिका सदस्यहरुलाई आफ्नो भुमिका तथा जिम्मेवारीहरु थाहा भएको		
१६	समिति विधिवत् रुपमा (निर्देशिका अनुसार) गठन भएको		
१७	समितिको आफ्नो लेटरप्याड र छाप बनाएको		
	जम्मा		

ख) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापनः

क्र.स.	सूचकहरु	छ (१)	छैन(०)
१	स्वास्थ्य संस्था भित्र तथा बाहिर कम्पाउन्डको बातावरण सफा र व्यवस्थित राखेको		
२	आवश्यकता अनुसार भौतिक पूर्वाधार (भवन, कोठा, प्रतिक्षालय, पानी, बिजुली, चर्पी, फर्निचर, आदि) को व्यवस्थापन गरेको		
३	स्वास्थ्य संस्थामा दरबन्दी अनुसारको कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्न समितिले पहल गरेको		
४	स्वास्थ्य संस्थालाई व्यवस्थित रुपमा संचालन गर्न आवश्यक औषधीको आपूर्ति गर्ने गरेको		
५	स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक पर्ने औजार तथा उपकरणहरु व्यवस्थापन गरेको		
६	गा.पा. तथा अन्य निकायबाट स्वास्थ्य कार्यक्रमका लागि स्रोत परिचालन गरेको		
७	कार्यालय समय अनुसार (१० देखी ४ वा ५ वजेसम्म) स्वास्थ्य संस्था खोल्ने व्यवस्था गरेको		
८	समितिले स्वास्थ्य संस्थाको सहयोग गर्न सुपरिवेक्षण योजना बनाएको		
९	समितिद्वारा योजना अनुसार स्वास्थ्य संस्थालाई सहयोग र सुपरिबेक्षण गर्ने गरेको		
१०	समितिले गाउंघर तथा खोप क्लिनिकमा सहयोग गर्न सुपरिवेक्षण योजना बनाएको		
११	समितिले गाउंघर तथा खोप क्लिनिकमा सहयोग गर्न सुपरिवेक्षण योजना अनुसार गर्ने गरेको		

१२	समितिले आफुले गरेका कामको निश्चित प्रक्रिया अपनाई आफैले समीक्षा गर्न सक्षम भएको र गर्ने गरेको		
१३	समितिले कर्मचारीहरुको कामको मूल्याङ्कन गरि प्रोत्साहन गर्ने गरेको		
१४	समितिबाट महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाको कामको मूल्याङ्कन गरि प्रोत्साहन गर्ने गरेको		
१५	समितिले गा.पा. वा अन्य निकायसंग कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न समन्वय गर्ने गरेको ।		
१६	समितिले महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकालाई आवश्यक सहयोग गर्ने गरेको		
१७	समितिले विभिन्न क्षेत्रको सुपरिवेक्षण पश्चात् देखिएका राम्रा तथा सुधार गर्नुपर्ने कुराहरुलाई समितिको मासिक बैठकमा राखी छलफल गर्ने गरेको		
	जम्मा		

(ग) स्वास्थ्य सेवाको अवस्थाः

क्र.स.	सूचकहरु	छ (१)	छैन(०)
१	प्रत्येक महिना स्वास्थ्य संस्थाको सेवाको प्रगतिको समीक्षा मासिक अनुगमन कार्य पुस्तीकाको आधारमा गरी समितिको मासिक बैठकमा राख्ने गरेको		
२	खोपको लक्ष्य अनुसार प्रगति हासिल गरेको र समुदायमा आधारित नवजात शिशु स्याहार तथा वाल रोगको एकिकृत व्यवस्थापन गरेको		
३	४ पटक गर्भजाँच सेवा लक्ष्य अनुसार प्रगति हँसिल गरेको		
४	२२५ आइरन चक्की सेवनको लक्ष्य अनुसार प्रगति हँसिल गरेको		
५	लक्ष्य अनुसार टी.टी. खोपको प्रगति हँसिल गरेको		
६	समितिले दक्ष स्वास्थ्यकर्मिबाट स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउन ब्यवस्था गरेको		
७	चाहना हुँदा हुदै पनि परिवार नियोजनको कुनै साधन उपभोग गर्न नसकेका दम्पत्तीहरुको पहिचान गरेको		
८	गाउँघर तथा खोप क्लिनिकहरु नियमित रुपमा संचालन हुने गरेको		
९	सेवाबाट छुटेका मानिस (महिला, दलित, जनजाती, पिछडिएका र संस्थावाट टाढा रहेका) हरुको पहिचान गरी सेवामा उनिहरुको पहुँच बढाउन समुदाय परिचालन कार्य गर्ने गरेको		
१०	राष्ट्रिय स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुमा समितिले योजनाबद्ध रुपमा सहयोग गर्ने गरेको		
११	स्वास्थ्य संस्थामा हुनुपर्ने औषधिको किसिम स्वास्थ्य संस्थाको तह अनुसार उपलब्ध गरेको		
१२	स्वास्थ्य संस्थामा हुनुपर्ने ४ वटा अत्यावश्यक सामाग्रीहरु (पुनर्जलीय झोल, कोट्रिम, आइरन र भिटामिन ए) भए नभएको यकिन गरेको		
१३	स्वास्थ्य संस्थामा हुनुपर्ने ३ वटा परिवार नियोजनका साधनहरु (कण्डम, पिल्स, डिपो) भए नभएको यकिन गरेको		
१४	नागरिक वडापत्र सबैले देख्ने स्थानमा टाँस गरेको		
१५	समिति र स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक कार्ययोजना बनाएको		
१६	गा.पा.को स्वास्थ्य आवश्यकताको पहिचान गरी वडा स्तरीय स्वास्थ्य योजना बनाएको		
१७	अ.हे.व./अ.न.मी. ले समितिको बैठकमा उपस्थित भई आमा समूह, गाउँघर क्लिनिक, स्वास्थ्य स्वयं सेविका कार्यक्रमबारे छलफल गर्ने गरेको		
	जम्मा		

अनुसूचि–४

व्यवस्थापन समितिको बैठक रजिष्टर नमूना

आज मिति .....गतेका दिन यस ..... स्वास्थ्य चौकी / आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र/आयुर्वेद औषधालय मा स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष .....को अध्यक्षतामा तपसिल अनुसारका महानुभावहरुको उपस्थितिमा वसेको वैठकले तपसिल अनुसारका प्रस्तावहरुमा छलफल गरी तपसिलअनुसारको निर्णय गरियो ।

तपसिल

उपस्थितिः

क.सं.	नाम, थर	पद	ठेगाना	दस्तखत

प्रस्ताव

प्रस्ताव नं.	प्रस्ताव
१	अघिल्लो वैठकका निर्णयको समीक्षा

निर्णय

निर्णय नं. १. प्रस्ताब नं. १ माथि छलफल गर्दा.....निर्णय सर्ब सम्मत पारित गरियो ।
निर्णय नं. २. प्रस्ताब नं. २ माथि छलफल गर्दा.....निर्णय सर्ब सम्मत पारित गरियो ।
निर्णय नं. ३. प्रस्ताब नं. ३ माथि छलफल गर्दा आज बसेको.....स्वास्थ्य ब्यबस्थापन समितिको बैठकमा माथी उल्लेखित निर्णय अनुसार कार्यान्वयनकालागी तपसिल बमोजिको कार्ययोजना बनाउने.निर्णय सर्ब सम्मत पारित गरियो ।

३. निर्णय कार्यान्वयनको कार्य योजना

क.सं.	पहिचान भएका समस्या	कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गरेका कियाकलापहरु	पूरा गर्ने समय सीमा	जिम्मेवारी

हस्ताक्षर

अनुसूचि–५

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा

(क) खोप सेवा
(ख) एकीकृत नवजात शिशु तथा बालरोग व्यवस्थापन,
(ग) पोषण सेवा,
(घ) गर्भवती, प्रसब तथा सुत्केरी सेवा,
(ङ) परिवार नियोजन,
(च) प्रजनन् स्वास्थ्य तथा सुरक्षित गर्भपतन सेवा
(छ) मातृ नवजात शिशु तथा बाल स्वास्थ्य सेवा
(ज) सरुवा रोग सम्बन्धी सेवा
(झ) नसर्ने रोग तथा शारीरिक विकलाङ्गता सम्बन्धी सेवा
(ञ) मानसिक रोग सम्बन्धी सेवा
(ट) जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवा
(ठ) सामान्य उपचार तथा आकस्मिक अवस्थाका सेवा
(ड) स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सेवा
(ढ) आयुर्वेद तथा अन्य बैकल्पिक स्वास्थ्य सेवा
(ण) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना जारी गरी तोकेका अन्य स्वास्थ्य सेवा

अनुसूचि–६

स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मापदण्ड

(क) सेवा प्रदान गर्ने ठाउँ (भवन, कोठामा हुने उज्यालो, आदि)

(ख) आवश्यक सामग्रीकोन्यूनतम उपलब्धता (औषधि, औजार आदि)

(ग) सेवा प्रदायकको सीप, शैक्षिक योग्यता, तालीम, आदि

(घ) स्वास्थ्य संस्थावाट निस्कने फोहोर मैलाको सुरक्षित विसर्जन व्यवस्थासंक्रमण रोकथामको व्यवस्था

(ङ) स्वास्थ्यकर्मीहरुको प्राप्त पर्याप्त संख्या

(च) विरामी जांचको गोपनियता कायम गरिएको

(छ) विरामीको लागि आवश्यक परामर्शको व्यवस्था

(ज) आवश्यक उपकरण र औजारहरुको उपलब्धता

(झ) आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरु भएको

(ञ) कर्मचारीहरुको सेवा तालिका

(ट) विरामीका लागि दिनुपर्ने पर्याप्त समय

(ठ) विरामीका लागि आबश्यक सेवा र सुविधाहरु

आज्ञाले,
कासी प्रसाद पंगेनी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत